

منهنجا معصوم سچڻ

(مونو لاگ)

وينا شرنگي

پروميا پبليڪيشن

اندرپوري، نئي دهلي - 110012 C-84

Gul Hayat Institute

ڊجيٽل ايڊيشن:

2018ع

سند سلامت ڪتاب گهر

MUHINJA MASOOM SAJHAN

By © Veena Shringi

First Edition : 1989

Price Rs. 35.00/-

Published by : Promila Publication,

C-84, Inderpuri

New Delhi – 110012

Typing & Composed by : Subhash Arora

H-7, Kasturba Niketan Complex,

Lajpat Nagar — II, New Delhi — 110024.

Mob.# 8586998847

Printed by : Kaushal Printing Press,

3, Dayanand Market, Kaiser Ganj,

Ajmer — 305001.

(Copy Rights with Author)

انتساب

ڪئٽرو مست پرينءَ جي ناز مونڪي
وسريو روزو ناھي ياد نماز مونڪي

حضرت سچل سرمست

وينا شرنكي

Gul Hayat Institute

سند سلامت پاران :

سند سلامت ڊجيٽل بوڪ ايڊيشن سلسلي جو نئون ڪتاب ”منهنجا معصوم سڄڻ“ اوهان اڳيان پيش ڪري رهيا آهيو. هي ڪتاب هند جي نامياري ليکڪا وينا شرنگي جي مونولاگ جي صورت ۾ لکيل ناول (يادن جو مجموعو) آهي. هوءَ لکي ٿي:

"منهنجا معصوم سڄڻ" هي ڪا صرف منهنجي نه پر سڄڻ تنهنجي زندگي آ... منهنجي زندگي آ... اسان سڀني جي زندگي سمايل آ... "منهنجا معصوم سڄڻ" ڪنهن هڪ وينا يا وصال جي داستان نه آهي، پر انساني زندگيءَ جا الڳ الڳ روپ آهن. "منهنجا معصوم سڄڻ" ڪهڙي وينا جو اظهار آهي اُن کان ناواقف آهيان جا مون کان منهنجو وجود ڦري رهي آهي.

هي ڪتاب 1989ع ۾ پروميلا پبليڪيشن نئين دهلي پاران ڇپايو ويو. ٿورائتا آهيون مانواري وينا شرنگيءَ جا جنهن ڪتاب ڪمپوز ڪرائي سند سلامت ڪتاب گهر ۾ پيش ڪرڻ لاءِ موڪليو.

محمد سليحان وساڻ

مينيجنگ ايڊيٽر (اعزازي)

سند سلامت ڊاٽ ڪام

sulemanwassan@gmail.com

www.sindhsalamat.com

books.sindhsalamat.com

نظم

تاريخ جي ڪروت سان
زماني جي گردش سان
ڪئي قومون ۽ هستيون
متجنديون رهيون
اُپرنديون رهيون
ڪمال ۽ زوال
جي چڪر ۾
پسجنديون رهيون
پر
جا قوم
وقت جي ستم ظريفيءَ سان
پنهنجي ئي هٿان لتجندي رهي،
ڪُسندي رهي
تو ڏني

پر پر

ان کي ڏٺو اڻ ڏٺو

تو ڪيو مون ڪيو

گڏ زماني پي ڪيو.

Gul Hayat Institute

ليڪا پاران

"منهنجا معصوم سڄڻ" ڪنهن هڪ وينا يا وشال جي داستان نه آهي، پر انساني زندگيءَ جا الڳ الڳ روپ آهن. "منهنجا معصوم سڄڻ" ڪهڙي وينا جو اظهار آهي ان کان ناواقف آهيان جا مون کان منهنجو وجود ڦري رهي آهي. جيئن پاڻ کي ڇڏائڻ جي ڪوشش ڪريان ٿي تيئن وڻ ويڙهيءَ جيان منهنجي ٻاهرين شخصيت کي پاڻ طرف گهليندي پئي وڃي. هن تصنيف جو جنم اوچتو ٿيو. هڪ ڏهاڙي مان ۽ منهنجي تنهائي ٻنهي جي وچ ۾ ٿيڻ آواز جي ديوار..... ان ٿيڻ آواز سان گفتگو سان ٿيو. "منهنجا معصوم سڄڻ" جو جنم.

پنهنجي قلم جو پورهيو حضرت سچل سرمست کي منسوب ڪري رهي آهيان جنهن حق جي صدا بلند ڪئي ۽ ناحق خلاف آواز اُٿاريو. ڪنهن هنڌ ڄاڻايو ويو آهي ته سچل سرمست (936600) نو لک چٽيهه هزار ڇهه سؤ شعر لکيا. شاديءَ جي ٻن سالن کانپوءِ سندن گهرواري گذاري وئي ۽ هڪ پٽ جو اولاد ڇڏي ويئي تنهن کانپوءِ شادي ڪانه ڪيائون ۽ تنهائي پسند هئا. رمضان شريف جي مهيني ۾ هن فاني جهان کي الوداع ڪيائون. سچل سرمست انساني استحصال جا پيانڪ روپ ڏنا ۽ قلم ذريعي انهن چهرن کي بي نقاب ڪيو جن مذهب جي ناءُ تي ابوجهه ۽ معصوم عوام جو استحصال ڪيو. هت نوڪيل مذهب جي نيڪيدارن جيڪي مذهب جي ناءُ تي فتنو ۽ فساد ڪرائيندا هئا، جن غلط تشريحن ذريعي فتوائون ڏيئي انصاف جو قتل ڪيو، معصوم عوام جو استحصال ڪيو سچل سائين انهن خلاف آواز اُٿاريو "سچو سچو نام چوي".

سچائيءَ جو آواز ٻڌي ڪوڙ واءِ ويلا ڪرڻ لڳو پر.... پر.... انهن لاءِ سچوءَ جو جواب هو.

" ڪو ڪيئن چوي ڪو ڪيئن چوي، آئون جو هي آهيان سو هي آهيان. " (سچل)

اها حق ۽ ناحق جي ويڙهه ڪالهه به هئي ته اڄ به جاري آهي ۽ آئيندي به رهندي، صرف چهره ۽ نالا بدلجندا رهن ٿا. سڄائيءَ جي اظهار تي نام نهاد غيرت مندن جي غيرت پڙڪو ڪائي ٿي اُٿي. انفرادي (Individual) غيرت جو وتن واعظ ڪندا. پر جي جاتيءَ ۽ ٻوليءَ جي مجموعي (Collective) غيرت جو سوال ٿو اُٿي ته "ڪاريءَ هيٺان ڪاٺو" وانگر پڄن. شريف انسانن جي اڪثريت جو دادگير اقليتي ٽولي طرفان استحصال.... ان جا نوان نوان طور طريقا ايجاد ڪيا ويا آهن. انسان ۽ شيطان وچ ۾ اها جنگ پيڙهي در پيڙهي هلندي پئي اچي. دنيا جو اهو دستور پئي رهيو آهي ته سرحدِي ڦهلاءَ جي هٻڃ ۽ پنهنجي حاڪميت جو سڪو ڄمائڻ لاءِ حاڪمن تلوار جي زور تي پنهنجي ڏاکڻ ڄمائڻ لاءِ پنهنجي مخالف جاتيءَ جي نسل-ڪشي ڪري انهن کي اقليت ۾ آندو آهي ۽ جابر پاڻ کي مضبوط ڪرڻ لاءِ انهن جي تهذيب ۽ ٻوليءَ کي ختم ڪرڻ جا نت نوان طور طريقا اپنائي ان قوم کي لتڙيو آهي، پنهنجي هٿ ٺوڪين چمچن ڊالڻ ۽ احمقن کان پنهنجي شان ۾ قصيدا لڪرائي پنهنجي تاريخ جوڙي آهي. اڄ اسان وٽ به اقليتي استحصالِي ٽولي نسل-ڪشيءَ جو نئون انداز اپنايو آهي. سماج سيوا، ٻولي، تهذيب و تمدن جي واڌاري ۽ ٻوليءَ جي ناءُ تي چهرن تي مڪوٽا چاڙهي، جاتيءَ جي نسل ڪشي يعني Genocide يعني نرسنگهار جو نئون انداز اپنايو آهي. اهو ٽولو رات ڏينهن گهر ۾ کات هڻڻ ۾ جٽيل آهي. انهن جي ڪاتي پنهنجي شڪار کي آهستي آهستي ذلت ۽ عذاب ڏيئي نڍال ۽ مرڻينگهه حالت تائين پهچائي پنهنجي ڪاميابيءَ تي خوش ٿي ان ننڳي ناچ کي جديد الفاظن جي چادر سان ڍڪي نوان نوان خطاب ڏيئي ڪردار ڪشيءَ جي

غير اخلاقي تفريح ماڻي رهيو آهي. مٿان اها صدا بلند ڪري رهيو آهي ته اسين چاهيون ٿا ته اسان جي اکين ٻوٽڻ کان پوءِ جاتيءَ لاءِ ڪو مشعالي راه ٻڻي، جاتيءَ جي شمع روشن ڪري. اسين پنهنجا امانتدار ڇڏڻ چاهيون ٿا جيئن اسان جي ڪو جاءِ والاري. غلاميءَ جي زنجيرن کي ٽوڙي چاليهن (40) سالن کان مٿي عرصو ٿيو پر.... پر اڃان تائين گدي نشين چونڊڻ واري ڪهني رسم نئين انداز سان جاري آهي. ان واعظ جو پڙاڏو ايڏو ته زوردار آهي جو سڄائيءَ جو حليم آواز دٻجي وڃي. اهو لڏو صرف تعبيردار ته پيدا ڪرڻ چاهي ٿو پر تخليق ڪار نه.... اگر ڪنهن قلم جو پورهيو ڪيو ۽ ان سان محبت ڪئي ته واسينگه نانگ وانگر ڦٽ ڪڍي ڏنگي ڇڏيندا جن جا چهره زهر اُٿڻ وقت ڪارائيو وڃن.

"منهنجا معصوم سڄڻ" هن تصنيف ۾ ڪردار ڪڏهن ڪهڙو لباس اوڙهي ڪڏهن ڪهڙو اوڙهي مخاطب ٿيا آهن. "روپ پهروپ" چوڻي آهي "ست ڪوٺا کائي ٻلي حج تي هلي". انهن ٻلن جا منهن خون سان رڱيا پيا آهن. پر وقت جي وچوتيءَ سان خون خشڪ ٿيو وڃي جنهن خشڪ خون کي ڏسڻ لاءِ عقاب واري اک کپي. ڪي انتها پسند ته ڪي ترقي پسند، ڪي ابوجهه، ابلا جو ته ڪي ڪاليءَ جو ڪي خوددار ته ڪي ظالم ۽ مظلوم ۽ ڪي راوڻ ته ڪي انسان ۽ فرشتا.... سڀ انسان.... ها انسانن جو انسان هٿان استحصال.... انسان ۽ استحصال وچ ۾ ڪشمڪش.

انسانن طرفان پيدا ڪيل دشوارين ۽ حالات جي چيٽ کي زندگي جي ادا ۽ انگڙائي پائڻي نظرانداز ڪري هيٺ مٿاهين سان منهن ڏيڻ جي جرئت ڪري پنهنجي ڪاميابيءَ تي ڳاٽ اونچو رهيو آهي. پر.... نادر وقت زندگيءَ کي لتاڙي حال (Present) کي تڪليف ڏيندڙ ماضيءَ جو لباس پهراڻي پنهنجي ڪاميابيءَ تي پيانڪ

تهڪ ڏنا آهن. ڏک سک ڪاميابي جاکوڙ ۽ جستجو لباس بدلائيندي
بدلائيندي چھري تي وقت جون ليڪون نڪري نروار ٿين ٿيون.

گوري توتي گھنج پيا،
يا روپ ڏنو رھنبو ٿو ري،
هائِ جواني جھوٽو ري.
(اياز)

سڄڻ مان هتي اهو ضرور قبول ڪندس ته ادب جي ماڻ، ماڻن
پئمانن کان اڻ ڄاڻ آهيان. جڏهن به شدت سان محسوس ڪيو اٿم ته
وقت به وقت اظهار ڪيو آهي ۽ وري جذبا ڪا شيءِ ته آهن ڪو نه جو
سينگھاري سنواري پيش ڪجن يا ملهه ڪٽڻ لاءِ خريدارن اڳيان پيش
ڪجن. پنهنجي جذبن جو قلم ذريعي اظهار ڪيو آهي. قلم کي
زنجيرن ۾ جڪڙڻ کان باز رکيو آهي، پر چڙواڳيءَ جي ڪڏهن اجازت
نه ڏني آهي. هڪ ته ريڊيو جي نوڪريءَ جون مصروفيتون ۽ پڇ پڇان
مٿان وري ٻئين عالمي لطيف ڪانفرنس، جو هن وقت شاھ سچل
ساميءَ جي سجدي ۾ ڪنڌ جهڪيل.

"والي وسائيج درمنديءَ جو ديس،
پرين مون پرديس اُني ايندم اوڏڙا.
(سچل)

وقت جو منهن موڙڻ، مٿان ڪتاب جي اشاعت اجمير ۽ دهليءَ
جي اچ وڃ ۾ فاصلو طءُ ڪندي لفظن جي اڙنگي راه جي وڪڙ ۾
وات وڃائڻ خبر نه آهي ان سان ڪيترو انصاف ڪيو اٿم، بس واڳ
ڏٺيءَ جي وس آ.

مان انهن بي شمار سڄڻن جي شڪر گذار آهيان جن جي
پيغامن ۽ دعائن سان اظهار پختگيءَ جي راه تي گامزن آ... ۽ پنهنجي
همت افنائيءَ سان، منهنجي قلم جي پورهئي جو قدر ڪيو آهي ۽

آئيندي به نيك خواهشات ۽ دعائن سان همت افضائي ڪري تعاون ڏيندا. مان مانور راجڪمار آريه جي شڪرگذار آهيان جنهن جي تعاون سان ڪور Print ڪرايو آهي ۽ گڏوگڏ پرشوتر تلواڻي ۽ وشني گربخشاڻي جي به جن کي ڪتاب جي مڪمل ٿيڻ تي خوشي ٿيندي آهي.

"منهنجا معصوم سچڻ" هي ڪا صرف منهنجي نه پر سچڻ تنهنجي زندگي آ.... منهنجي زندگي آ.... اسان سڀني جي زندگي سڀيل آ....

انشاء الله! ڪهاڻين جي مجموعي "اڌ ڪولين اڪين" سان پر ڪليءَ دل ۽ ذهن سان قلم ذريعي وري ملاقات ٿيندي. تيستائين اجازت وٺي رهي آهيان.

سدائين گڏ

وينا شرنگي

Gul Hayat Institute

ليکڪا جا لکيل ڪتاب

1. ڪيئن وساريان ويڙيمچن

قيمت : 15.00

2. منهنجي پيشي جا "گل وِخار"

قيمت : 50.00

3. پڪا ۽ پنهور ڏني مون ڏينهن ٿيا

قيمت : 55.00

4. منهنجا معصوم سچڻ (مونولاگ)

قيمت : 35.00

Gul Hayat Institute

۽ ايندڙ - اڌڪولين اکين

(*****)

منهنجا معصوم سڄڻ (ناول)

" کير؟ "

" مان! "

" تون؟ "

" ها، مان! "

" پر به تون کير؟ "

" مان کير؟ نه ٿي سڃاڻين. تنهنجو دوست. "

" منهنجو دوست؟ "

" ها! "

" پر مون ته ڪڏهن توکي ڏٺو ڪونه آهي. "

" ڏٺو ڪونه آ. "

" نه! توسان گفتگو ڪونه ڪئي آهي. ڪڏهن ملاقات ڪانه ٿي

آهي. "

" منهنجي ملاقات، توسان زندگيءَ جي هر موڙ تي هر چوڙ تي

ٿيندي رهي ٿي. نه صرف اڄ پر.... "

" پر.... پر.... پر.... به تون آهين کير؟ "

" مان! "

" ها تون آهين کير؟ "

" ٻڌايانءِ. "

" اڙي بابا، ٻڌاءِ ڪري ته تون کير آهين؟ "

" ٻڌايانءِ. "

" ائين ماڻ ڇو ٿي ويو آهين؟ سسپينس ڇو پيو پيدا ڪرين؟

پنهنجو نالو ڇو ڪين ٿو ٻڌائين؟ "

" مان! مان آهيان استحصال. "

" استحصال "

" ها تنهنجو دوست استحصال. "

" نه نه نه.....نه.....نه..... استحصال يعني (Exploitation)،
پرماريت " شوشٽ. "

" اڙي واها! مون ته سوچيو هو منهنجي نالي جو تون پورو
تلفظ به صحيح اُچاري نه سگهندينءَ. پر، آءُ مختلف زبانن ۾، جنهن
نائ سان ڪوٺيو وڃان ٿو، انهن نالن جي به توکي ڄاڻ آهي. هاڻي ته
توڪي مونکي سڃاڻڻ ۾ ڏکيائي نه ٿيڻ گهرجي، ته مان تنهنجو دوست
آهيان. ڪيئن ٺيڪ آهي نه؟ "

" ڇا پيو بکين! تنهنجو دماغي توازن ته بگڙيل نه آهي.
منهنجو دوست ۽ تون؟ تنهنجي ناءِ کان ئي مونکي نفرت آهي ۽
وري دوستي ته پري جي ڳالهه رهي. "

" اڙي! ڪمال ٿي ڪرين. نه صرف تنهنجو دوست، عزيز ۽
جگري دوست پر پڳهه مٿ يار..... "

" چي چي چيچي.....چي..... چا پيو بکين! مان چوان ٿي
پنهنجي زبان کي لغام ڏي پنهنجي ناپاڪ زبان سان دوستيءَ جهڙي
پاڪ رشتي کي بدنام نه ڪر. "

" اڙي ها! مان ته اهو ٻڌائڻ ئي پلجي ويس ته مان نه صرف
تنهنجو عزيز دوست آهيان پر..... پر..... مائٽ به آهيان. "

" واها! جناب واها! هاڻي دوستيءَ کان اڳتي وڌي مائٽيءَ جو ناءِ
بخشي رت جو رشتو قائم ڪري رهيو آهين. تو جهڙن مڪارن ۽
دغاوازن کي پنهنجو مائٽ تسليم ڪندي پاڪ زبان ناپاڪ ٿي ويندي.
"

" مان! ۽ ناپاڪ؟ نه بيبي نه - ائين نه چئ. مان پاڪ آهيان، پوتر
آهيان..... "

" ڏونگي..... اول توکي پاڪ جي معنيٰ اچيئي ٿي. تون ڇا ڄاڻين پاڪ ۽ پوتر لفظ مان. "

" ها..... ها..... ها ها ها..... ها..... " (ٽهڪ)

" يا الله! منهنجي ڪنن جا پڙدا ڦاٽي ويندا. مان چوان ٿي بند ڪر پنهنجا اهي پيانڪ ٽهڪ. "

" منهنجا ٽهڪ توکي پيانڪ ٿا لڳن پر مونکي يقين آ ته تون مون سان عشق، محبت ۽ پيار ڪيو آهي.

" ڇي!! عشق، محبت ۽ پيار تو جهڙيءَ شخصيت سان؟ اهڙين شخصيتن کي مان پنهنجي گهر اندر ته ڇا پر دروازي کڙڪائڻ جي به اجازت نه ڏيان. "

" پر مان ته تنهنجي گهر اندر تنهنجي سامهون بيٺو آهيان. مان ته بنا دروازي کڙڪائڻ جي اندر پهچي ويو آهيان ۽ وري اجازت وٺي اچڻ جي به ڪهڙي ضرورت آهي؟

" مان ته ڪم ۾ مصروف هيس نه ته توکي گهر اندر داخل ٿيڻ نه ڏيان هان. جن ناپاڪ هٿن سان دروازو کوليو اٿئي اهي هٿ پيچي ڇڏيان هان. تنهنجي اهڙي دردشا ڪيان هان جو شينهن مرد به هيسجي ۽ هراسجي ڏندين آڱريون ڏين ها. "

" اڙي...اڙي... تون ته ناراض ٿي رهي آهين. غصي ڪرڻ سان صحت تي اثر پوندو آهي. مان هرگز اهو نه چاهيندس ته تنهنجي صحت خراب ٿئي. پلا وهڻ لاءِ نه چوندين؟ خير! ڪڏهن ڪڏهن پنهنجن سان غيرن کان به وڌيڪ بدسلوڪيءَ جو وهنوار ڪيو ويندو آهي - نيڪ آهي، مان پاڻ ئي ٿو ويهي رهان ۽ مان وري اهڙين رسمن ۾ اعتقاد به نه رکندو آهيان، مونکي ناگوارا نه لڳندو. "

" ڏس، ڏس تون گستاخ ٿيندو ٿو وڃين، حد اُورانگي رهيو آهين. منهنجي صبر ۽ تحمل جو پيالو پر ٿي رهيو آهي. تون منهنجي سپاءُ کان واقف نه آهين. ۽ ها! ان ڄاڻ ماڻهن کي وري ڪيئن ڄاڻ

"مان! مان ۽ اڻ ڄاڻ!! مان تنهنجي غصي کان چڱيءَ طرح واقف آهيان." (ٽهڪ)

"اڙي...اڙي هيءَ چا پيو ڪرين. تنهنجو دماغي توازن ته بگڙي نه ويو آهي؟"

" نه بلڪل نه. منهنجو دماغ صحيح سلامت آ! مان نه صرف تنهنجي غصي، پر پيار کان به واقف آهيان. تڏهن ته هتي تنهنجي سامهون وهڻ جي جرئت ڪئي اٿم. مونکي ڄاڻ آهي ته تون مون سان بي حد پيار ڪرين ٿي. "

"پنهنجي زبان کي لغام ڏي. پيار ۽ توسان؟.... ڏس ڏس....
منهنجي قريب اچڻ جي ڪوشش نه ڪر. تنهنجي ان گستاخيءَ جي
اهڙي سزا ڏينديسانءِ جو تواريخ ۾ به اهڙو مثال ڪونه ملندو."

" ۽ وينا تواريخ ۾ اهو به درج ٿيندو ته پنهنجي عزيز دوست کي دل ڌاريندڙ سزا ٻڌائي وئي. مونکي سزا ملڻ تي نه صرف منهنجو پر تنهنجو به يعني اسان ٻنهي جو نالو قلم بند ڪيو ويندو ته پنهنجي پيار کي

"مان چوان تی پنهنجی زبان تی قابو رکه."

"ها ها ها ها ها ها"

"الله! بند ڪر پنهنجا اهي خوفناڪ ٿهڪ، اگر تون ريڊيو تي ناٽڪن لاءِ audition ڏيڻ لاءِ اچين ته مان توکي voice test ۾ فيل ڪري ڇڏيان. ٻيو ته پري رهيو، پر راوڻ جي پيانڪ ڪردار لاءِ گهريل خوفناڪ آواز لاءِ به توکي approve نه ڪريان. راوڻ جا ٿهڪ به توکان سريلا هوندا."

" اڙي سگهڙ سنڌياڻي ! تون ته پاڻ کي سمجهو سمجهندين
آهين ۽ ڪيترا توکي ذهين ۽ قابل سمجهندا آهن."

" ۽ تو ڇا سمجهيو آهي - بيوقوف "

" ها..... اڙي نه. پر خبر نه آهي ڇو اڄ تو سمجهڻ ۾ ايتري دير ڪئي
آهي؟ ويه آرام سان ويه، Relax, relax, take it easy ڪاوڙ غصو ڇڏ

ڇڻين ته فرج مان تولا ڪولڊ ڊرنڪ کڻي اچان. Relax, please relax, Cool down."

" مان relax ته تڏهن ٿينديس جڏهن توکي ڌڪا ڏيئي ڊرائنگ
روم مان ڪڍنديس. منهنجي گهر ۾ داخل ٿي، مونکي ئي مهمان
بڻائي رهيو آهين. توکي ميزبان بڻجڻ جو حق ڪنهن ڏنو؟ "

" اڙي ان ۾ حق ۽ جرئت جي ڪهڙي ڳالهه آهي، ڪڏهن ڪڏهن
ماڻهو خود ئي ميزبان جو شرف حاصل ڪرڻ چاهيندو آهي، پوءِ
پنهنجي گهر ۾ نه سهي ته دوستن جي گهر ۾ ئي سهي. ڀلا منهنجي
ميزبان واري ان ڪردار کي قلم ذريعي نه بيان ڪنديءَ؟ "

" ڇي! تو جهڙي ناپاڪ جنس کي قلم ذريعي بيان ڪري قيمتي
ڪاغذن جو نقصان ۽ قلم کي ناپاڪ نه بڻائڻو اٿم. "
" واه! واه !! واه !!! ماشا الله
!!! " (تاڙيون)

" هاڻي پنهنجي تاڙين جي ڦهڪن کي بند ڪر. منهنجي ڪنن
جا پڙدا ڦاٽي پوندا ۽ اکين اڳيان ٿري وڃ.

" اڙي واه! تون ته چوندين آهين ته جيڪو محسوس ڪندي
آهيان اُن جو اظهار ڪندي آهيان. تو ته سماج جي نظرن ۾ ڪريل
عورت تي به قلم ذريعي اظهار ڪيو آهي. "

" عورت کي ان درجي تائين پهچائڻ لاءِ جوابدار ۽ ذميوار
حالات ۽ ماحول آهي. جنهن ۾ سماجڪ بنڌن، انڌا قاعدا قانون، ريتيون
رسمون، مالي مجبوريون، مردن جي حوس يا عورت جو عورت خلاف

جذبو، حسد، ريس ۽ هوس اچن ٿيون. ۽ مان ان سچائي اظهار ڪرڻ ۾ نه هچڪچائيندي آهيان ۽ نه ئي گهٻرائيندي آهيان. "

" ڀلا ! اڄ زندگيءَ جي ان سچائيءَ ۽ حقيقت کي ڇو نظرانداز ڪري رهي آهين؟ جڏهن تو ۾ ايتري جرئت آهي ته پوءِ مون کان ڇو ٿي گهٻرائين؟ تون سماج کان ڊڄي رهي آهين يا ماحول کان، يا تنهنائي کان يا وري پنهنجو پاڻ کان خوف ٿيڻ لڳو اٿيئي؟ تون سچائيءَ کان منهن موڙي رهي آهين. مونکي نه صرف اُميد آهي، پر يقين آهي. اعتقاد آهي ۽ پورو پروسو آهي ته تون مون تي پورو ديوان لکي سگهين ٿي. "

" مونکي تو جهڙيءَ شخصيت تي ديوان لکڻ جي ضرورت نه پوندي. تنهنجي ذات کي مان صرف ٽن لفظن ۾ بيان ڪري سگهان ٿي 'ناپاڪ'، 'ذليل' ۽ 'بدصورت'. "

" واها! واها! واها! واها!!!! چا ته تشبيهون ڏنيون اٿيئي. ها..... ها..... ها ها ها ها ها ها تو ته اڄ ڪمال ڪري ڇڏيو. وينا ذرا اهو به ٻڌاء ته ڇا ماءُ جي ممتا ۽ پيءُ جي شفقت ناپاڪ ٿيندي آهي؟ پيئرن ۽ پائرن جو قرب ۽ پيار جو ناتو ذليل ٿيندو آهي؟ ڇا دوست احباب سماج بدصورت آهي؟

" نه..... نه..... بلڪل نه پيءُ ماءُ جي پيار ۽ پوتر خون جي رشتي کي ناپاڪ بڻائڻ، پائرن ۽ پيئرن جي محبت ۽ پائيچاري جي جذبن کي ذليل ڪوٺڻ، دوست ۽ عزيزن کي بدصورت بيان ڪندڙ اکين کان انڌا، گندي زبان وارا پنهنجي اکين کي ٺيڪ ڪر، پنهنجي زبان جي ذاتي جو صحيح سواد وٺڻ لاءِ ڪنهن حڪيم ۽ طبيب جو سهارو وٺڻ "

" مومل! مان ڪنهن به سھاري جو محتاج نه آهيان. توهين ئي وقت به وقت منهنجو سھارو وٺندا آھيو. "

" مهرباني ڪري منهنجو نالو انهن ماڻهن جي فهرست ۾ نه شامل ڪر. "

" محترمہ اُن فهرست ۾ تون به شامل آهين. وقت به وقت موقعو مهل ڏسي انسان منهنجو سهارو وٺي اڳتي وڌندو رهيو آهي، تون ڪو فرشتو نه آهين. "

" ڏس ڏس ... ڏس ... پنهنجي زبان سنڀال. مون جهڙو ڪو "

" مون جهڙو ڪو نرم دل ۽ خوش مزاج انسان توکي ڪونه ملندو؟ "

" مان مضبوط دل ۽ سخت مزاج واري آهيان نه ڪي.. "

" اهو ته مجيم مزاج گرم لڳندو آهي. پر پٿر دل پوڻيان ڪنهن نرم ۽ نازڪ جذبن کي ڪونه ڏٺو آهي. خود تون انهن کان اڻ ڄاڻ بڻجڻ جي ناڪام ڪوشش ڪندي آهين. پنهنجو پاڻ سان ناٽڪ. خير! مان اُن فهرست ۾ تنهنجي پوزيشن پنٽي ڏکي ٿو ڇڏيان. تون خوددار آهين..... پر جڏهن وقت ساٿ ڇڏي ڏيندءِ ته تون زور شور سان اُن فهرست ۾ شامل ٿيڻ جي ڪوشش ڪنديءَ - پر تنهنجو آواز، تنهنجي قوت ڪمزور بڻجي چڪا هوندا تڏهن پنهنجو پاڻ تي..... "

" تون پنهنجو پاڻ تي ضابطو رک..... جناب هوش سنڀال. ڇا پيو ڳالهائين؟ مان ته سوين جنمن تائين به اُن ۾ شامل ٿيڻ جو نه سوچينديس. تون ته هن پيڙهيءَ جي ٿو ڳالهه ڪرين. "

" اها ڳالهه ته برابر آهي. تون ته ڇا هر انسان ان فهرست ۾ شمار ٿيڻ پنهنجي گهٽتائي ۽ توهين سمجهندو آهي. "

" مان نه ٿي ڀانئيان ته ڪوئي انسان توکي سڃاڻندي به اڻ ڄاڻ بڻجي توکي اپنائيندو. ڪي انسان آدرشن ۽ اصولن جا پڪا هوندا آهن، ايمانداري ۽ سچائي انهن جي منزل مقصد رهي ٿي. ڀلا، اهي ڇو اڻ ڄاڻ بڻجندا؟ "

" اُهي منهنجو سهارو نه وٺي پاڻ سان وشواس گهات ڪندا آهن.

"

" تو شايد وڏڙن جو اهو پهاکو ڪونه ٻڌو آهي. "

" ڪهڙو؟ "

" انڌيءَ جي ٻار کي الڪ جي رڪ. "

" اڙي وينا! ڪلجڳ جي زماني ۾ تون الڪ جي ڳالهه ڪري رهي آهين. وڏڙن جو دؤر ست جڳ جو دؤر هو. ڪلجڳ ۾ بندي کي الڪ جي نه پر ماڻهن جي ضرورت آهي. "

" اڃا اهو منحوس دؤر ڪونه آيو آهي. "

" خير ٻين جي ڳالهين کي پاسيرو رکون، جي توکي دنيا جهان جي باري ۾ ٻڌائڻ شروع ڪندس ته تو وٽ وقت ڪونه آهي، تون چوندينءَ مونکي ڊيوٽيءَ تي وڃڻو آهي، منهنجي رڪارڊنگ آهي، "خطن جا جواب" ڏيڻا آهن، "سڄڻ توکي خبر ڪهڙي" پيش ڪرڻو آهي. وغيره وغيره. "

" ڏسين نه ٿو ڇا؟ اڃا هيڏيون ساريون اخبارون پڙهڻيون آهن، تنهنجي فالتو ڳالهين ٻڌڻ جو مون وٽ وقت ڪونه آهي. "

" تون معصوم آهين. "

" مان ۽ معصوم! جناب ڪهڙي ڪتاب ۾ لکيل آهي؟ "

" واھ! نه صرف معصوم، پر حسين ۽ شوخ به. جهڙي انداز سان نگاهون ڪڍي زلفن کي جهٽڪو ڏيئي گفتگو ڪري رهي آهين. "

Guji Hayat Institute

" مان جوان "

" مان توکي ڪيئن سمجهايان منهنجا معصوم سڄڻ. "

" سڀئي مونکي معصوم نه بلڪه تيز چوندا آهن. "

" خير! منهنجو سڀني سان ڪهڙو لڳ لاڳاپو. "

" ڇو! تون ته مختلف روپن ۾ هر ڪنهن جي قريب آهين، پوءِ لڳ ڀڳ لاڳاپو ڪيئن نه آهي. هر وقت پيو نيتائن وانگر بيان بدلين. "

" وينا! تون ته اتي مان پئي وار ڪڍين. هن وقت منهنجو صرف توسان..... ها صرف توسان واسطو آهي. انهيءَ ڪري مان پنهنجو رايو ڏيڻ کان سواءِ رهي نٿو سگهان. دنيا ڪجهه به چوي پر مان توکي معصوم چونڊس. چهرو ۽ دل "

" معصوم ۽ پاڪ خيال ٿيندا آهن، عورت جي سونهن، چهرو نه بلڪه اخلاق، عزت ۽ آبرو ٿيندي آهي. صورت نه پر سيرت ڄڻ. "

" (تهڪ) ها ها ها ها ها متان اڄ جي دؤر ۾ اها ڳالهه ٻئي ڪنهن اڳيان ڪرين، سڀئي چريو چونڊ. تون بابا آدم جي زماني جي ته نه آهين؟ "

" مان..... مان توکي بابا آدم جي زماني جي ٿي لڳان.... مان اهڙي محڪمي ۾ ڪم ڪندي آهيان جتي Boldness جي ضرورت پوي ٿي. Boldness ۽ اڌ ڌڙن ڪن..... "

" نه نه..... اهڙي ڳالهه نه آهي پر الائي ڇو ماڻهن کي ائين لڳندو آهي ته نوڪري ڪندڙ چوڪرين جا Boy Friends ضرور هوندا آهن. "

" ۽ وري معصوم سڄڻ تنهنجي دل کولي تهڪڻ ڏيڻ تي ماڻهن کي لڳندو هوندو "

" مان توکي ان تهڪڻ جو قصو ٻڌايان - هڪ پيري هڪ جناب سان اهڙي ئي موضوع تي گفتگو ٿي ته دفتر ۾ ڪم ڪندڙ نوڪري پيشي واريون عورتون تيز ٿين ٿيون ۽ وري جيڪا ڪپڙو لٽو ڇڳو ڪري ان عورت لاءِ ڪوڙن قصن ۽ الزامن جا ته ڏير..... "

يعني.....

" اسين اُن اپلا تي رحم ڪائيندا آهيون

جا اڄ جي دؤر ۾ خودداريءَ جو پلانڊ پڪڙي آدرشن جي
وات وٺندي آهي
اُن جي اچي اجري پلانڊ کي الزامن جا کلنڪ لڳائي ڪارو
ڪندا آهيون. "

" هڪ طرف مون سان نفرت ڪري رهي آهي ۽ ٻئي طرف
جيءَ سان جڪڙي رهي آهي. "

" ڇي..... "

" مون سان تنهنجي اها نفرت ئي تنهنجو وڏو ڏوه آهي. جنهن
جي سزا..... "

" ڏوه ۽ سزا !!؟ "

" تنهنجو سڀ کان وڏو ڏوه اهو آهي جو تون پنهنجي
شخصيت، پنهنجي Plus points کان ناواقف آهي. "

" ڪمال ٿو ڪرين!؟ مان ۽ پنهنجي شخصيت ۽ پنهنجين Plus
& Minus Points کان بخوبي واقف نه هجان. "

" اگر تون بخوبي واقف هجين ها ته انهن جو جوڳو استعمال
ڪرين ها. "

" خبر نه آهي تون ڪهڙين Plus ۽ Minus Points جي ڳالهه ڪري
رهيو آهي. "

" تنهنجي صورت. "

" منهنجي صورت !!؟ "

" ها تنهنجي صورت، هار سينگار، ڪپڙو لٽو، چهري تي
خوشيءَ جا تاثرات ۽ ٻاهرين شخصيت جو من سان تضاد غلط فهمين
جو شڪار بڻائين ٿا. "

" تنهنجو مطلب آهي ته پنهنجي پسند نا پسند کي ترڪ ڪري
ڇڏيان. اگر اهو تضاد آهي ته ڪن اصولن جو آهي. "

" سمجهو تو..... "

" ڇا؟ اصولن سان "

" ها "

" نه نه "

" نه نه ته پوءِ زندگيءَ جو قيمتي سرمائيو وقت کان اڳ شعلن جي حوالي ڪري ڇڏ. "

" تنهنجو مطلب آهي جڏهن چهري ته وقت ليڪون ڪڍي، دک درد پيانڪ وار ڪن، يا پنهنجي چاپ ڇڏين. "

" ها. "

" تڏهن ئي رحم ڪائي هٿ وڌائيندا. "

" بلڪل، ديا ڪائي. "

" نه اهو وقت نه ايندو. "

" ته پوءِ ڪلجڳ جي دؤر ۾ فرشتن جو انتظار ڪر، جيڪي توکي ڪونه ملندا. توکي ان 'تضاد' سان ناٽڪ ڪرڻو ئي پوندو. "

" هيءَ دنيا حقيقت کي تسليم نٿي ڪري. گيتا ۾ چيل آهي ته پاڻ ئي خرچ ضرور ڪرڻ گهرجي. خبر اٿئي ته ڪنجوس، لويي ۽

وشواس گهات ڪندڙ ڪهڙي جوڻ وٺندا؟ "

" ها ها ها ها "

" اهي صرف دل کي آٿت آهن. ڪنهن کي خبر ڪير ڪهڙي

جوڻ وٺندو - اهي نادانيون ڇڏ ... ۽ ... "

" نه نه اهڙو سون ئي گهوريم جيڪو ڪن چئي. "

" ٻه واٽون آهن. "

" وجودي زن سي هئ تصويريه ڪائنات ۾ رنگت "

" عورت جو رنگ روپ. "

" دشمن آهي. "

" اگر ان کي دشمن قرار ڏين ٿي ته بي وات ٻڌي وٺ. "

" چهري تي ڏک مايوسيءَ جو اظهار ڪري همدردي ۽ فائدو. "

" اهو فريب آهي "

" فريب نه 'حرفت' 'فن' 'Diplomacy' "

" تنهنجو مطلب آهي عورتن لاءِ وچين وات وٺڻ گناه آهي. "

" ان وچينءِ وات ۾ تڪليفون آهن، هيٺ مٿاهيون آهن..... ۽ "

آهن ڏک، سُور ۽ مصيبتون. "

" نه بلڪل نه..... وچين وات ئي زندگيءَ ۾ توازن برقرار رکي

ٿي. "

" ناه نوه ۽ اها صورت به عورت جي دشمن آهي. "

" دشمن نه پر سڄڻ ڄڻ ۽ تون پنهنجي سڄڻ کي ڏڪارين ٿي.

"

" اها صورت وقت جي سانچي ۾ ايترو جلد ڍلجي وڃي ٿي،

جو پوءِ صورت تي ناز ڪندڙ نازنينون پنهنجي ئي خواهشن ۽

خوشين جا لاش جهڪيل ڪلهن تي ڍوئيندي لڙڪ لڙين ٿيون. آئيني

۾ وقت جو ليڪون چهري تي ڏسي خوفزدہ ٿين ٿيون. "

" پر تون ان منزل تي پير پائڻ کان اڳ ئي انهن جي پاونائن

کي ڪيئن ڄاتو؟ "

" جو مان خود عورت آهيان - اگر تنهائيءَ ۾ پاڻ ۽ پنهنجو

'وجود' خود ئي آئينده جو دريڻ ڏيکاريندو. "

" اڙي ها ! اهو ته ٻڌاءِ جنهن جناب سان تنهنجي ان موضوع تي

گفتگو ٿي ان سان ٻي ڪهڙي ڳالهه ٻوله ٿي؟ "

" مون ان جناب کي چيو - ماڻهن جا اهڙا ويچار ڏسي مون کي

لڳي ٿو ته مون لاءِ به اهڙا گمان ٿيندا هوندا ته ٻه ٽي Boy Friends ته

ضرور هوندا. ان تي خبر اٿئي ان جناب ورائيو - تنهنجا تهڪ

تنهنجي شڪل ڏسي هڪ ٻن جو نه بلڪه ڊزن کن جو گمان ٿئي ٿو.

جنهن تي پوري محفل کلي ڏنو.

اها ته غلط ڳالهه چئبي. ائين ته ڪيترا ماڻهو ملندا. ۽ آفيس ۾ گڏ ڪم ڪن ٿا، ان جو مطلب اهو ٿوريئي آهي ته انهن سان دوستي ٿي وئي ۽ وري نوڪري به اهڙي جو سون ماڻهن سان واسطو پوي. برا ڀلا، حرفت باز، نيڪ، رحمدل، شريف ۽ وغيره وغيره.

"تو صحيح فرمايو سڀيئي مون جهڙا دوست ٿوريئي هوندا." "چو! تون پاڻ کي وري نيڪ ٿو پائين ڇا؟ تون وري ڪهڙو چڱو مڙس آهين "استحصال" اهو ئي تنهنجو نالو آهي نه؟ تو جهڙن حرفت بازن کي چڱيءَ طرح سڃاڻان. مون اهڙي ڪوھ جو پاڻي پيتو آهي جنهن جو تون ترو به نه لهي سگهين.

"ڪهڙي ڪوھ جو؟ پنهنجي ڳوٺ شهداد ڪوٽ واري ڪوھ جو ڇا؟"

"ها! ائين ئي ڪري سمجھ شهداد ڪوٽ واري ڪوھ جو پاڻي پيتو اٿم ۽ لاڙڪاڻي جي رائييس ڪئنال جي پاڻيءَ جي امڙ ستي پياري آهي."

"چو لاڙڪاڻي جي وري ڪيئن؟"

"اهو هيئن جو ٿي پائر شهداد ڪوٽ ۾ ڄاوا، ٻه پائر ۽ هڪ پيٽ ڪراچيءَ ۾، هڪ پيٽ بمبئيءَ ۾ ڄائي ۽ مان لاڙڪاڻي ۾ ڄاوس."

"تو کي ڏسي لاڙڪاڻي جو پهڪو ياد اچي ويو هجيئي ناڻو ته گهر لاڙڪاڻو! لاڙڪاڻي جا ماڻهو ڪپڙي لٽي جا شوقين ٿين. انهيءَ ڪري توبه اُتان جي اڍ ڇڪي آهي ۽ ها اهي دليل لاڙڪاڻي جي رائييس ڪئنال جي پاڻيءَ جو ئي نتيجو آهن؟"

"ڇا به ڪري سمجھ، ڪنهن جي گهران ٿوريئي ٿي کان، جو ڊڄان؟ اسين ڪنهن جي ڪڙي تي ٿوريئي وينا آهيون جو مڻ مڻ ڪريون."

" وينا تنهنجا اِهي بي لاڳه دليل تنهنجا دشمن آهن. مون ڪئي پيرا محسوس ڪيو آهي، معصوميت ۽ اڻ ڄاڻائيءَ ۾ توکي منهنجو سهارو وٺندي ڏٺو آهي. "

" ڇا؟ مان ۽ تنهنجو سهارو !! "

" خير - وقت ايندو ته تون ڄاڻندي به اڻ ڄاڻ بڻجندين ۽ منهنجي سھاري لاءِ تڙڦندين ۽ اُن وقت مان به توکي ستائيندس، جيئن توکي منهنجيءَ ضرورت جو احساس ٿئي. "

" ضرورت ۽ تنهنجي؟ وڃ ڙي وڃ آپ نه پلي ڏوجا متيان ڏيو "

.. "

" مان توکي سمجهايان. "

" تون ڇا مونکي سمجھائيندين؟ جنهن جو پنهنجو گهرگاهت، نورنڪاڻو ۽ بنياد نه هوندو آهي ٻين جي گهرن ۾ کات هڻندا آهن. بڙ - بڙ - بڙ ڇيڻا جنگ مچاء. "

" جيستائين مونکي ڳالهائڻ جو موقعو نه ڏيندين تيستائين مان پنهنجي باري ۾ توکي ڪيئن ٻڌائي سگهندس. ڪڏهن مان تنهنجي پيءُ ۾ واسو ڪري تنهنجي عزت آبرو جو فڪر ۽ تنهنجي سرپرستيءَ لاءِ وڏڙن جي رواعيت ۽ خاندان جي ناءِ تي اولاد جي خوشين جو گلو گهوڻي پنهنجن اصولن کي برقرار رکيو آهي ۽ ڪڏهن ماءُ بڻجي عورت جي قرباني جو جذبو عظيم تصور ڪري پنهنجن آدرشن کي عملي جامو پهرايو آهي. ڪڏهن پيءُ بڻجي سار سنڀال ۽ جوابداري نڀائڻ جي دنياڌاريءَ جو نقاب ڇاڙهي داد حاصل ڪيو آهي. ڪڏهن هڏ ڏوڪي پيڻ جو روپ ڌاري مقصد پاتو آهي. باقي پاڄائي ۽ پيڻوڻ جو مان ناءِ ئي نه وٺندس جو انهن رستن جي باري ۾ دنيا گهڻو ڪجهه ڏٺو آهي، ٻڌو آهي ۽ جڏهن ڪڏهن به انهن رستن لٽيو آهي ته ڌارئي خون تي معيارون ڪهڙيون چئي ڳالهه اُتي ئي لاءِ مٽي ڪئي وئي آهي. مون ڪڏهن تنهنجو سڄڻ بڻجي واھ واھ! ڪري

۽ نام نهاد نيك صلاح ڏيئي پنهنجو ٻيڙو پار ڪيو آهي. ڪڏهن آفيسر ۽ ساٿي بڻجي وقت جي پابند ۽ ڪم تي داد ڏيئي پنهنجا پراوا ڪم ڪرائيا اٿم. تنهنجو پيءُ....."

"ڏس، ڏس، خبردار جو منهنجي پيءُ جي نالي هڪ به اکر وات مان ڪڍيو اٿيئي. پيا جن پنهنجي پوري زندگي سماج سيوا، ايمانداريءَ ۽ اصولن جي نظر ڪري ڇڏي. منهنجو پيءُ مونکي ڏاڍو پائيندو آهي. پيا جن چوندا آهن ڏيئر اڪيون ٿينديون آهن. اگر اڪه ۾ هڪ به ڪڪه اڏامي پوي يا واريءَ جو ڪٽو به پوي ته اڪه کي تمام گهڻي تڪليف رسائيندو. مون ۾ وڏيون اميدون ۽ آڻائون رهيون اٿن. مون لاءِ فڪرمند رهندا آهن. اسان جي خاندان جو تعلق زمينداري طبقي ۽ پڙدي واري ماحول سان آهي. ڏاڍي چنتا اٿن. هميشه چوندا آهن، اگر تنهنجي شادي گهٽ ذات واري شخص سان ٿي ته مونکي ڏاڍي تڪليف ٿيندي. اسين برهمڻ آهيون - واڻين جي گهر پنهنجي ڌيءَ ڏيڻ گهٽتائي ٿيندي - آخرڪار واڻي اڳيان جهڪڻو پوندو."

"اهو وري ڪيئن؟"

"چو جو اسان ۾ شاديءَ وقت ڪنوار پيءُ نياڻي کي پيري پوندو آهي. منهنجو پيءُ ته برهمڻ آهي نه! ڀلا واڻي کي ڪيئن پيري پوندو؟ ۽ ها هو نيك به ته چون ٿا اسين اوچ ذات وارا آهيون."

"اڙي مونکي ته اها ڄاڻ ڪانه آهي ته اوهين ايڏي اونچي ذات وارا آهيو."

"جي خبر ڪانه هيءُ ته هاڻي ته خبر پيئي نه ۽ ها برهمڻ ۾ به درجا ٿيندا آهن."

"درجا! "

"ها درجا، هن وقت مونکي اُن لاءِ صحي لفظ تلاش ڪرڻ جي فرصت ڪانه آهي. درجا يعني Class System تو نه ٻڌو آهي؟ برهمڻ ۾ به ٻاري ٻاونجهائي، گوسائين وغيره وغيره. اهي گهٽ درجي وارا

برهمڻ ٿين. ڪي ته گوشت، مڇي، شراب وغيره واپرائين. اسان جو تعلق اونچي درجي واري طبقي سان آهي. "

"يعني High Class Brahmin family ان جو مطلب ته تون انسان انسان جي وچ ۾ فرق پائين ٿي. "

"نه نه، بلڪل نه. انسان ته خدا جي خليل اولاد آهي. اسين سڀ برابر آهيون. مالڪ ساھ ته سڀني کي هڪ جهڙو ڏنو آهي. پوءِ ڀلا انسان انسان وچ ۾ فرق ڇو؟ اها ڳالهه صحيح آهي ته بندو الڳ الڳ جاتين ۾ پيدا ٿئي ٿو پر منزل ته هڪ آهي نه؟ مان ته به اڪيائي ۾ بلڪل يقين ڪونه رکندي آهيان. "

"ته پوءِ شادي.....؟"

"اڙي شاديءَ وارو معاملو تمام نازڪ ٿيندو آهي. منهنجو پيءُ نيڪ ئي ته چوي ٿو برهمڻن جي رهڻي ڪهڻي الڳ ٿيندي آهي. "

"ته ڇا تنهنجي پيءُ ٻين ٻارن جون شاديون ٻيءَ ذات وارن ۾ نه ڪرڻ جو پڪو ارادو ڪيو آهي. "

"ها... جي جي جي جي اصل حالات..... "

"اڙي توهان تمام سٺو ٿا ڪريو. برابريءَ وارن ۽ اعليٰ ذات وارن ۾ ئي شادي ڪرڻ گهرجي. ان معاملي ۾ اوهان جو خاندان اهو مثال ضرور قائم ڪندو. وري تڪهين صديءَ ۾ پراچين روائتين کي برقرار رکڻ ڪو سولو ڪم ٿوريئي آهي. "

"نه نه..... نه اهڙي ڳالهه نه آهي ائين ته منهنجي ڀائرن وائين جي خاندان ۽ فارينر يعني عيسائين جي خاندان مان شاديون ڪيون آهن. پر پتن ۽ ڏيئرن ۾ ته وڏو فرق آهي. "

"اڃا! اڃا! صرف پتن جون ئي شاديون ڌارين جاتين ۾ ڪيون اٿائون. ڀائي اهي ٿيا مرد ۽ وري اسان جي سماج ۾ مردن کي ڪهڙو

مهڻو. مون توکي چيو نه هو ته تون معصوم آهين. تون ٻڌائڻ پلي وئي هوندينءَ.

" در اصل..... مان مان "

" گهٻرائڻ جي ڪهڙي ڳالهه آهي وينا تون حجاب نه ڪر. ڏيئرن جون شاديون پنهنجي ذات وارن ۾ ڪيون اٿو، تمام سٺو ڪيو اٿو - مبارڪون هجنو. "

" ها ها ها نه نه در اصل هڪ برهمڻ آهي ۽ ٻيو "

" ۽ ٻيو ٻيو سنڌي آهي. "

" نه نه ائين نه آهي، پهريون به سنڌي نه آهي. "

" ڇو؟ پنهنجي ٻوليءَ سان پيار نه اٿو ڇا؟ خير جيڪي ڪيو، سٺو ڪيو. برهمڻ ته آهي نه؟ جي ٻيءَ ذات وارو ٿيو ته ڇا ٿيو؟ اونچي جاتيءَ سان ته واسطو اٿس ۽ ٻيو..... "

" ٻيو ٻيو ته برهمڻ به نه آهي. "

" الله واڻيو توهين برهمڻ، ته پوءِ تنهنجي پيءُ جي اک ۾ ته ضرور ڪڪ چيو هوندو. "

" ڪافي سالن کان پریشاني ۽ الجھن رهي ۽ گھر جي ڀاتين جي زور ۽ حالت ۾ جڪڙجي ويا ۽ وڏي ڳالهه ته اڄ ڪلهه شاديءَ جو مسئلو ايترو ته مشڪل ٿي پيو آهي جو..... جو مائٽ پریشان ٿي ٿا وڃن. مان ته چونديس فيصلو ڪري سٺو ئي ڪيائون. "

" يعني ڏيئي ڪڙي ڪيائون. "

" نه..... نه..... ڏيئي ڪي ڪڙو نه پر پيار ڪري آباد ڪيائون. "

" ۽ ٻي.... اهو به ضرور اوهان وانگر زميندار هوندو. تنهنجي ڀائرن وانگر عاليشان عمارت ۾ آباد يعني مالدار جي گهر وئي هوندي. "

" نه مالدار ته نه، پر غريب به نه آهن، مڇي مانيءَ وارا آهن. گهر جو گاڏو تمام سٺو پيو هلين. "

" يعني ٻئي ڏيئر ڪڙيون ڪيائون ۽ توکي؟ "

" مان! اڄ ڪلهه اهڙو دؤر آهي جو ملي جهلي ڪم ڪجي. نه صرف گهر ۾، ملڪ ۽ قوم جي واڌاري ۾ به پنهنجي ڪردار ذريعي تعاون ڪجي. ڀارت به يورپ وانگر ٿي ويو آهي. مرد چاهي عورتون سڀئي ڪم ڪن ٿا. منهنجي پيءُ کي ڏيئرن جو نوڪري ڪرڻ اصل نه وڻندو آهي. مون ۾ ڏاڍو موھ اٿن. عزت آبرو جو خيال، غير مردن سان ڳالهائڻ هنن کي پسند نه آهي. "

" بين ڏيئرن لاءِ ڀلا ڇو نه ٿا ائين سوچين، انهن کي ڪوڙو ڪيائون ۽ توکي وڌيڪ پائڻئون. "

" نه نه ائين نه آهي، آخرڪار اولاد ته برابر هوندو آهي. "

" يعني، مونکي پيار جي روپ ۾ اپنايائون؟ "

" ڇي تون ۽ پيار! تون ڇا ڄاڻين پيار جي قيمت. "

" خير! پيار نه ته ممتا. "

" ممتا!! اول ممتا لفظ جي معنيٰ خبر اٿئي؟ "

" تون ڇا ڄاڻين ممتا جي ساگر کي. منهنجي امڙ جي جتيءَ ۾ ڪير به پير نه پائي سگهندو. "

" ممتا انسان کي ڪمزور بڻائي ڇڏيندي آهي. نه صرف تون پر پٽر دل به پگهرجي سچائيءَ کي تسليم ڪرڻ کان ڪنارو ڪندو آهي. خير تنهنجي همت کي پست ڪرڻ جو ارادو نه آهي. مان تنهنجي امڙ جي نالي ڪجهه نه چوندس. هونءَ به عورت ۾ قرباني جو جذبو اٿاھ ٿيندو آهي. بهتر سماج تخليق ۾ عورت جو نمائيان ڪردار آهي. سماج شيوا جو مطلب ئي قرباني آهي. "

" ۽ ها مان توکي ٻڌايان منهنجو اُن طرف لاڙو ۽ اهو جذبو مائٽن وٽان ئي مليو آهي. "

" ۽ قربانيءَ جو امڙ وٽان ائين نه ؟ "

" عورت ته ٿيندي ئي درياھ دل آهي، پنهنجي سيني ۾ ڪئي سور سمائي ڇڏي، پيار جو ساگر ديا جي ديوي ڪروڙا جي مجسم ۽ ۽ "

" ۽ وقت اچڻ تي ڪڏهن 'کالي' ته ڪڏهن 'جهانسي جي راڻي' ڪڏهن 'نوري نماڻي' ته ڪڏهن 'حب الوطني، سادگي ۽ وفا جي مورت' ماري. بلڪل، عورت انهن سڀني روپن جو سنگم آهي. انهيءَ ڪري خبردار جو منهنجي امڙ جو نالو ورتو اٿئي. "

" ڀلا تنهنجي پائرن جو نالو ڳنھڻ ته منع نه آهي. "

" سڀئي سکيا ۽ ستابا آهن. پنهنجن ٻارن ٻچن سميت خوش آهن، خوشحال آهن، هنن کي ڏٺي اٿو، لٿو، اجهو سڀ ڪجهه ڏٺو آهي. "

" ۽ تون ؟ "

" ۽ مان ! مونکي وري ڪهڙي پریشاني آهي. مان، مان بي انتها خوش آهيان، خوش نصيب آهيان، اهو نه صرف منهنجو پر سوين سڄڻن جو چوڻ آهي. "

" مون به توکي ان ڪري چيو تون معصوم آهين، خوبصورت آهين. "

" محنت خوبصورتيءَ جو ٻيو نالو آهي، محنت ڪش انسان جي ڪاميابي ۽ پورهيو خوبصورتيءَ جو روپ ڌاري چهرې تي عيان ٿيندو آهي. هرو ڀرو چهرو ۽ رنگ روپ ئي سونهن نه آهي. مون محنت، لڳن ۽ سچائيءَ سان پنهنجي مقصد کي هميشه حاصل ڪرڻ جي جستجو ڪئي آهي. اهو هرڪو تسليم ڪندو. "

" ڏنڻ ڏنڻ..... نه انهن جي تسليميت تنهنجي طرفان بي اوانو ٿي 'تسڪين' جو روپ اختيار ڪيو، يعني توکي پاڻ ئي جستجو ذريعي مقصد ۽ منزل تائين پهچڻ جي خطاب سان نوازي ۽ پنهنجو

وقت بچائي ڪٽنب جي ترقي، خوشي ۽ خوشحاليءَ ۾ مست، مڱن ۽
لين آهن.

" نه نه، اهڙي ڳالهه ڪانه آهي. مون تي وقت اچڻ تي ڍال بڻجي
ويندا.

" هيل تائين گهڻا پيرا ڍال بڻيا آهن.

" مونکي ڪڏهن ان جي ضرورت ئي نه پئي آهي. مان، مان،
پاڻ ئي بردباريءَ سان صورتحال جو مقابلو ڪري وٺندي آهيان.

" اهو ته ڏسڻ ۾ اچي پيو. جنهن انداز سان ڳاٽ اوچو ڪري
پنهنجي باري ۾ اظهار ڪري رهي آهي، ان مان ئي ظاهر آهي.

" خبر ائين ئي منهنجا به پائر ولات ۾ آهن، انهن جو سٺو
ڪاروبار آهي. پنهنجا بنگلا اٿن، مڇيءَ مانيءَ وارا آهن، مونکي چوندا

آهن، تون وات مان اکر ته ڪڍ، اسين اچي حاضر ٿينداسين.

" ۽ حاضر ٿيا هوندا؟

" نه نه! مون ڪڏهن هنن کي چيو ئي نه آهي.

" ڇو؟ توکي ڇوڻ گهرجي. وقت ته هر ڪنهن تي ايندو آهي.

" ائين نه آهي ته تون ڪا عام انسان کان الڳ ٿلڳ يا نرالي آهي.

" تون صحيح ٿو فرمائين. ڀلا لکڻ مان ڪهڙو فائدو؟ وڏي ڳالهه
ته پهچڻ ۾ ايترو وقت لڳندو جو اهو وقت ئي نڪري ويندو.

" يعني توتي وقت اچڻ واري گهڙيءَ تي، هنن جي غير
موجودگي رهندي.

" نه نه هرو ڀرو اهڙي ڳالهه نه آهي. زندگيءَ ۾ ٻيا به ڪيترا
موقعا ايندا آهن، جن تي پنهنجن جي موجودگي سهڻي لڳندي آهي.

منهنجو ولات وارو وڏو ڀاءُ هميشه لکندو رهيو آهي ته هاڻي اسان
جي گهر ۾ تون ئي آهي، ڏسجانءِ تنهنجي گهر آباد ٿيڻ واري وقت

اسين سڀ ملي ڪري اهڙو ته ڌوم ڌام سان جشن ملهائينداسين جو
مٺ مائٽ ريس ۽ هوس ڪندا.

" يعني پنهنجون پوريون خوشيون تو مٿان نچاور ڪندا. اڄ ڏينهن تائين توکي انهن مالا مال ڪري ڇڏيو هوندو. "

" مون ته هنن کان ڪڏهن ڪجهه گهريو ئي نه آهي. مونکي هميشه لکندا آهن تون وات مان اکر ته ڪڍ - پر مون اڄ ڏينهن تائين هنن کان ڪجهه گهريو ئي نه آهي. خبر نه آهي ڇو مونکي پنهنجي لاءِ ڪجهه گهرڻ 'به منهنين تلوار' لڳندي آهي. "

" اهو تون صحيح ٿي چئڻ. ڪنهن کان ڪجهه گهرڻ 'به منهنين تلوار' آهي. 'پلي بڪ ڀرم جي شل نه وڃي شان' پر پنهنجن تي ته حق ۽ فرض هوندو آهي ۽ وڏي ڳالهه ته ضرورت هر ڪنهن کي پوندي آهي. ائين چئڻ ته پنهنجين خواهشن جو انهن اڳيان اظهار ئي ڪونه ڪيو آهي. "

" تو شايد اهو پهڪو ڪونه ٻڌو آهي. "

" ڪهڙو ؟ "

" ضرورت ايجاد جي ماءُ آهي. "

" پر اڄ ڪلهه جي دؤر ۾ ولاتتي مال جو ايڏو ته جنون آهي، جو اُن ڪريز کان پلا ڪير آجو آهي. "

" برابر ائين ته ٿورو گهڻو ڪريز رهي ٿو ۽ مان به ڪا اُن کان آجي نه آهيان ۽ وري هو اچن ته پاڻ سان ڪانه ڪا سوکڙي پاڪڙي کنيو اچن. وڏي ڳالهه ته مان پنهنجي پسند واريون شيون پنهنجي ولات واري دؤر دؤران ڪڍي آهيان. وري ايڏو سامان ڪيڏانهن ڪبو. ائين ته هر پيري اچڻ کان اڳ فون تي پڇن ته توکي ڇا ڪپي. منهنجو ولات وارو وڏو پاءُ چوندو آهي 'پئسو ڪهي هٿ جي ميل آهي. تنهنجو هڪڙو لڙڪ لکن جي مٿ آهي، اصل نه لاڙ مان تنهنجي اک ۾ ڳوڙهو ڏسي نه سگهندس. "

" لڙڪ هڪڙو تنهنجي اک ۾، "

" مون جي ائين اٽڪيل ڏٺو، "

روئي ڏنر اُن حال تي. "

" ڇا اهو تنهنجي پاءُ جو تو لاءِ اظهار هو. "

" نه نه اهي لفظ ته هن وقت ائين ئي لڻ تي اچي ويا. منهنجو پاءُ ضرور ائين ئي محسوس ڪندو هوندو نه؟ "

" مطلب ته جذبا هن جا ائين ئي هوندا. "

" ها، خبر ائيني مون ڪٿي پڙهيو هو ته ڳوڙهن ڳوڙ سان اڪيون خوبصورت بڻجي وينديون آهن. اُن لاءِ ڪڏهن ڪڏهن اڪين مان لڙڪن جون لڙيون لڙڻ گهرجن. "

" تڏهن تنهنجون اڪيون ايڏيون سهڻيون پيون لڳن. ايڏا لڙڪ لاڙيا ائيني ڇا؟ "

" هل ڪوڙا، منهنجون اڪيون ڪي سهڻيون آهن؟ اڃا نڪ سهڻو آهي. "

" جي تنهنجون اڪيون سهڻيون نه آهن ته پوءِ تو ڪڏهن لڙڪ ئي نه لاڙيا هوندا ۽ وري مردن لاءِ پئسو ڪٿي هٿ جي ميل واري تنهنجا ڳوڙها ڏسي اُن هٿن جي ميل ذريعي ڳوڙها اڪين مان لڙڻ ته ڇا پر اُنهن کي ترڻ به نه ڏنو هوندو. "

" ائين ڀلا ڪيئن ٿيندو. ڏک ۽ سڪم، مسڪراھٽ ۽ لڙڪ زندگيءَ جو حصو آهن. صرف هر فرد جو الڳ الڳ پئمانو هوندو آهي. ڪن جو گهڻو ته ڪن جو ٿورو، ڪن جو من اندر ته ڪن جو وري من کان ٻاهر اڪين مان موتيءَ جي لڙي لڙي ڳلن تي ماڪ جي ڦڙن جيان ٽمڻ لڳي. "

" ڪر ته خبر تنهنجا موتي من اندر، يا من کان ٻاهر. "

" تو ڇا محسوس ڪيو؟ تون ئي ڪري ٻڌاءِ، منهنجي چھري تي ڇا ڏٺو؟ "

" اهو ئي -

" لڙڪ هڪڙو تنهنجي اک ۾،

مون جي ائين اٽڪيل ڏٺو،

روئي ڏنر اُن حال تي.

جڏهين ڳوڙها ڳڙندا هوندا ته هو غير حاضر هوندا ۽ جيستائين پهچندا تيستائين لڙڪن جون لڙيون خشڪ ٿي وينديون.

"اڙي جناب تون ته بلڪل ديوانو آهين، ديوانو. منهنجي ڳالهه سمجهين ڇو نه ٿو؟ لڙڪ ۽ مرڪ هر انسان جي زندگي ساڻ جڙيل آهن. زندگي به سڄ جي ٻن ڀاڄن جيان آهي. ان کان ڪير ٿو ڀلاند ڇڏائي سگهي ۽ وري لڙڪن جو ڪو وقت ٿوريئي مقرر ٿيندو آهي. خبر نه آهي ڪهڙي وقت بن بادل برسات وانگر برسي پون. ته ڇا هر گهڙي ۽ هر وقت منهنجي اکين ڏيئي نهاريندا رهن، روزمره جي ڪم ڪار کي تانجلي ڏيئي اکين ۾ اڪيون وجهي وينا رهن. ۽ وڏي ڳالهه ته مان گهر ۾ وهان ڪٿي ٿي."

"پوءِ ته تون به پنهنجن جي دڪ سڪ کان ناواقف هوندين."

"ائين ڀلا ڪيئن ٿو ٿي سگهي. ڪوئي گهر جي ڀاتين جي جذبن کان اڻ واقف رهي سگهي ٿو؟ ڪي اڻ ڄاڻ هوندي ۽ ڪي ڄاڻندي به اڻ ڄاڻ بڻجندا آهن."

"تون ڪهڙي ڪٽنگريءَ ۾ آهين"

"الله! تون ته "مچڏو" آهين."

"يعني توکي انهن جي دڪ سڪ جو احساس آهي. تون انهن

جي جذبن کان واقف آهين."

"ٻيو نه وري ڇا؟ هڪ واريءَ منهنجي وڏي ڀيڻ جي اکين مان لڙڪ لڙي آيا. مون هن جي ڳلن تان ڳوڙها اڳهندي چيو هو "مان تيستائين سڪ جو ساهه نه کڻندس جيستائين تنهنجي اها خواهش پوري نه ڪندس." منهنجي ننڍڙي پٽيءَ ۽ مون تڏهن وڃي سڪ جو ساهه کنيو جڏهن سندس لبن تي مسڪراھٽ ڏنر. چھري تي سڪون ڏنر. ساڳيءَ طرح ٻيءَ ڀيڻ جي مقصد حاصل ڪرڻ لاءِ ڏينهن رات

هڪ ڪري ڇڏيم. جنهن ڳالهه تي فخر ۽ ناز اٿم جو اهو مقصد پلئ ٿيو. جستجو ڪرڻ کانپوءِ نتيجي جو جيڪو ڦل ملي ٿو اُن جو مزو ۽ نشو ئي نرالو آهي.

"يعني تو منهنجو سهارو ورتو."

"مطلب؟"

"مطلب صاف آهي. ڪاميابي، ناموس، واہ! واہ!! ۾ منهنجو

تصور."

"نه نه نه اهڙي ڳالهه نه آهي."

"نه آهي؟ ڪيئن نه آهي. ڪي منهنجو سهارو ڪهڙي روپ ۾ وٺن ٿا ته ڪي ڪهڙي روپ ۾. ڪي "مظلوم" ته ڪي "جابر" ڪي "گدا" ٿي ته ڪي "فقير" بڻجي، ڪي ته "حرفت باز" بڻجي ته ڪي "نماڻا ۽ نهٺا"، ڪي "تشدد" ته ڪي "اهنسا" ۾ ڪي "فرشتي" جو اوتار بڻجي ته ڪي "شيطان" جو چوڻو پائي."

"تون ته صفا ڳالهين جو ڳوٺ آهين ڳوٺ! ڪٿان جي ڳالهه ڪٿي وڃي هنڌ ڪئي اٿئي."

"جتي چوڙ ٿيڻو آهي اُتي ئي هنڌ ڪئي اٿم - ها اهو ئي ڄاڻڻ چاهيندس هاڻي هنن جو وقت صرف تو لاءِ ئي هوندو آهي. تو لاءِ رات ڏينهن هڪ ڪري ڇڏينديون هونديون."

"برابر مون لاءِ ڪنديون؟"

"ڪنديون!! ڪنديون ڇو چئي رهي آهين. ڪن نه ٿيون ڇا؟"

"در اصل هنن ڪي ڪي مجبوريون آهن. پنهنجو گهر ڏسڻو اٿن. منهنجي خاطر گهر جو سڪون ٿوريئي وڃائينديون. آخرڪار هنن جو پنهنجو سنسار آهي ۽ ها وڏي ڳالهه هنن ڪي پنهنجي پتي پرميشور جو به خيال رکڻو پوي ٿو. اول پنهنجو گهر گهات ڏسڻو پوي ٿو - اهو ته دنيا جو دستور آهي."

"پوءِ تون پنهنجي نند ڇو پئي ڦٽائين؟"

"مان! ۽ پنهنجي نند ڦٽيان، ڪهڙي ڪتاب ۾ لکيل آهي. مونکي ته آفيس جي ڪمن کان ئي فرصت ڪانه آهي. وڏي ڳالهه ته مون لاءِ موڪلن ملڻ جو مسئلو آهي."

"ڇو؟ ٻيو اسٽاف ڪونه آهي ڇا؟"

"نه نه ٻيو اسٽاف ڇو نه آهي ائين ته ٻيا به آهن."

"پوءِ توسان موڪل جو مسئلو ڇو؟"

"سڄڻ توکي خبر ڪهڙي، خطن جا جواب تيار ڪرڻا ٿا پون، تبصري جو ترجمو، رڪارڊنگ وغيره وغيره لڳل آهي ۽ ان وغيره وغيره ۾ گهڻا ئي ڪم لڳل آهن."

"ڇو؟ وغيره وغيره لاءِ ٻيو ڪو ماڻهو ڪونه آهي ڇا؟"

"ان لاءِ ڪئزئيل هئڻد ته بوڪ ڪندا آهيون پر تڏهن به فرمائشي خطن وغيره جو مسئلو ٿيو پوي. ڪن جا نالا غلط ٿين ته افسوس ٿيڻ ڇو جو ويچارا ٻڌندڙ پنجن ڇهن روپين کان مٿي پئسا خرچ ڪري لفافا لکن. وڏي ڳالهه ته سنڌ جا ڪيترا ٻڌندڙ ڏور علائقن جي ڳوٺڙن، واهڻن ۽ بستين ۾ آباد آهن ۽ ڪئي ڪلوميٽر پيري پنڌ اچي پرواري ڳوٺ جي پوسٽ آفيس مان تڪليون ۽ لفافا وٺن. پنهنجي پگهر جي پورهيئي جي رقم مان ورتل تڪليون ۽ وقت سيڙائي جذبن جو اظهار ڪن. گهٽ ۾ گهٽ انهن جي قلم جي پورهيئي جو احترام ته ڪرڻ گهرجي."

"اها همدردي ته سٺي آهي پر وغيره وغيره ۾ ٻيو ڇا؟"
"ٻيو توکي سمجهه ۾ ڪونه ايندو جو نشريات جو معاملو آهي."

"ڇو مونکي جڻ ريڊيو جي ڄاڻ ڪانه آهي؟ مان ته هر هنڌ موجود آهيان."

"ڇو؟ تون الله آهين ڇا جو هر هنڌ حاضر ناظر آهين؟"

" نه الله سائين ته نه آهيان پر ائين دين دنيا جي حرفتن کان به اڻ واقف نه آهيان. آخرڪار زندگيءَ جي شطرنج ۾ ڪي "پيادا" آهن ته ڪي "وزير" ۽ انهن مٿان "راڻي" ۽ "بادشاهه". بادشاهه جي حڪم تي مهرا بڻجي مختلف چالون هلون ٿا. زندگيءَ جي ان شطرنج ۾ ڪو ڪٿي ٿو ته ڪو هارائي ٿو ۽ شطرنج جي چال لاءِ دماغ ڪي ڪي حرفت ڪي، ۽ انهن چالن جي وڪڙ ۾ اچي، فنڪارن جا ڪانٽريڪٽ روانا ڪرڻ، چيڪ تيار ڪرڻ انهن جي سهوليت لاءِ پنهنجو شخصي ٽيليفون استعمال ڪري پاڻ کي ٺوڪي لڳائڻ وغيره وغيره اهي ئي ته "

" ڪانٽريڪٽ موڪلڻ منهنجي جوابداري ڪونه آهي. اهو ته انڊمنسٽريشن جو ڪم ۽ جوابداري آهي. "

" تون ته پرفارمنگ آرٽيسٽ آهين اها ته پروگرام انگريزيڪيوٽو جي جوابداري آهي. ۽ تون اهڙي گهيلي آهين جو پنهنجي زر ۽ وقت جو نقصان پئي ڪرين يعني تون پنهنجي هوشيار ڏيکارڻ ۽ تعاون ڪرڻ جي روپ ۾ مون کي اپنائڻ جي ڪوشش ڪئي. "

" نه نه نه نه نه اهڙي ڳالهه نه آهي. "

" اهڙي ڳالهه نه آهي ته وري ٻيو ڇا آهي؟ "

" در اصل فنڪارن آرٽيسٽن جو پيمينتس رهجي وڃن ٿيون پوءِ پروگرام انگريزيڪيٽ جي غير موجودگيءَ ۾ مون کي چون ۽ مون ۾ وري اهڙي پٽ جو ڪم اصل پينڊنگ رڪان ئي ڪين، جلدي اُڪلائيان. "

" يعني - جو ڪل ڪرو سو آڄ

جو آڄ ڪرو سو اڀي

پل ۾ پرل هئ

ڦر ڪريگا ڪب. "

جن کي تڪڙا چيڪ يا ڪانٽريڪٽ وغيره تيار ڪري
موڪليندينءَ ته اُهي ضرور تنهنجي تعريف ڪندا هوندا. تنهنجي واه
واه ڪندا هوندا. بس وينا اهو اٿيئي منهنجو هڪڙو پيارو نيارو روپ.
"

"يعني."

"اها سڪڻي واه! واه!! واه!! اڙي اڙي ڏندن ۾ آگر دٻائي
پرون ٿاڻي چو گهوري رهي آهين؟"
"واه! واه!! جي ضرورت نه آهي. پر ڪيترن جو چوڻ آهي ته
مونکي ٻيهر چوڻ جو ڪين موقعو ئي ڪونه مليو اٿن."
"پوءِ ته اُهي سڄڻ تنهنجو ڏاڍو خيال رکندا هوندا. پروگرام لاءِ
صلاح يا دعوت وغيره ڏيڻ لاءِ تو وٽ ايندا هوندا. تنهنجو خيال رکندا
هوندا."
"

"مان پروگرام آفيسر ٿوريئي آهيان جو مون سان ڳالهائيندا.
پروگرام ته انهن کي اهوئي ڏيندو. ان ڪري ان وٽ دعا سلام لاءِ ايندا
آهن."
"

"خير دعا سلام لاءِ انهن وٽ ويندا هوندا پر نيند ۾ ته اوليت
تو کي ئي ڏيندا هوندا."
"ڳالهه هيئن آهي....."

"ته ڪم ڪرائڻ ۾ اوليت تو کي ۽ پٽ ڪاٺ ۽ چڱ - مڙسيءَ
جي پڳ....."

"اها چڱ مڙسيءَ جي پڳ انهن کي ئي مبارڪ هجي."
۽ تو وٽ نلي تعريف جي روپ ۾ منهنجو ساٿ. اهڙن ماڻهن
جي نيتي ٻڌايانءِ.

"ڪاٺ وقت ڏاند وهڻ وقت گابو."

"يعني....."

"جڏهن فائدو وٺڻو هجي ان وقت سڀ ڪجهه ڄاڻن ۽ جڏهن ڪم ۽ سڀوا جي پاونا اچي ان وقت اڻ ڄاڻ ۽ اسمرت. ٻيو ته ٻيو انهن سرسوتيءَ کي به سري عام نيلام ڪيو آهي.

"چي چي - اهڙا انسان اخلاقي طور ڪريل چڻبا پر مان توکي ٻڌائيان، مدد ڪرڻ انسان جو فرض آهي. اگر ڪو ماڻهو چار ڀيرا وقت سيڙائي اچي ان جو ڪم نه ڪرڻ غير اخلاقي آهي."

"اڙي ها! اها غير اخلاقي ڳالهه ڪرڻ به نه گهرجي. انهن به توکي اوترو ئي سات ڏنو هوندو. وقت جي پابندي، جذبي جي سچائي ۽ واعدي جو احترام."

"پابندي ۽ واعدي جو احترام. اڄ ڪالھ ماڻهن جي عادت کان ته تون واقف آهين. ها ڪري لاپتہ. ٻيڙيءَ تي چاڙهي ڦرھو ڪيڏن وارو پھ پچائي وار ڪيائون."

"جن کي تو پنهنجو قيمتي وقت ڏنو انڊمنسٽريشن جا ڪم ڪيئ، تن به الله ڙي !!!"

"ها، انهن به"

"چي چي چي ڪهڙي نه غير اخلاقي حرقت ڪيائون. اهڙن ماڻهن لاءِ ته مان ائين چونڊس لتڙ سان پڇي چڪر"

"مون اهڙن شخصن جي مذمت ڪئي نظرانداز ڪيم. وري جيڪو مڙيو سو جڙيو ۽ پوءِ منهنجي اڳيان ڪنڌ کڻڻ لائق نه رهيا آهن جو هو جو هو شرم سار ٿي وري اهڙو ونھوار ڪرڻ جي جرئت نه ڪري سگھندا.

"پر تو شايد اهو پهاڪو ڪونه ٻڌو آهي."

"ڪهڙو ؟"

"وچونءَ کي بچاءِ، وچون ڏنگ ضرور هڻي."

" اها ڳالهه ته صحيح آهي. چوندا آهن پهاتر پنهنجي جاءِ تان هڪ هنڌان سري سگهي ٿو پر ماڻهوءَ جو سپاءُ مرڻ گهڙيءَ تائين به ڪين بدلجي.

" وه هٿين وه پيرين، وه جن جي وات
ڪاري ڪا جا ذات، جا مورن پر مٽي ڇڏي "
(شاه)

" هر گهڙي ڪوڙا دلآسا اها ڪا انسانيت آهي. ٻيڙيءَ تي چاڙهي
ڦرھو ڪيڏ جي ڀرپور ڪوشش ڪئي آهي پر خبر نه آهي ڇو مونڪي
از غئبي جهٽڪو لڳندو آهي ته اڳلي جو ارادو نيڪ نه آهي. ائين
لڳندو آهي ته ڪا از غئبي طاقت سهارو ڏيئي ٻڏڻ کان اڳ ئي سنڀالي
وندي آهي. ان وقت وشواس گهات ڪرڻ وارن جو چهرو بد صورت
لڳڻ لڳندو آهي. تعريف ۾ فريبي انداز جا جذبا چهر تي رڻا رڻا
الڳ الڳ تار ڏيڻ لڳندا آهن ۽ حيرانيءَ جي ڳالهه اها آهي ته
مسڪراھت جي باوجود ائين لڳندو آهي ته اها مسڪراھت نه بلڪه
..... بلڪه پيانڪ وار آهي. پر وار ٿيڻ کان اڳ پاڻ سنڀالي ورتو اٿم.

" واتان جنين وه وهي، سي آيا اوڳارين،
جي آرڻ ٻڌي آيا. تان نانگ نه نهارين،
ڏنيو ٿن ڏاڙهين، ميل جنين جي من ۾ "
(شاه)

" ۽ ۽ پاڻ سنڀالڻ تي مالي ڌڪ ۽ صحت ڪيرائيندي آھين.

" ظاهر آهي، مالي نقصان سان صحت تي اثر ته پوندو. اگر ڪو
وشواس ڏياري وشواس گهات ڪري ته پوءِ مختصر وقت اندر پاڻ
سنڀالڻ تي صحت تي اثر ته پوندو ئي پر اهڙين حالتن ۾ ڪاميابيءَ
جو مزو ئي ٻيو ٿيندو آهي. "

" يعني " خودداري.

" ڀلي بک ڀرم جي شال نه وڃي شان. "

" ته مان ائين چونديس ته خودداريءَ جو لقب حاصل ڪرڻ لاءِ صحت جي قرباني ۽ تفريحن کي خيرآباد ڪري تو مونکي - ها منهنجي وجود کي گلي لڳائيو. "

" ڏس، ڏس مان توکي ڇو گلي لڳائينديس. ڪٿي منهنجو هٿ نه هلي وڃي. "

" ڪول ڊائون، پليز ڪول ڊائون، آءٌ ايم ساري. دراصل ماڻهن مونکي ايترو ته چڙواڳ ڪري ڇڏيو آهي، جو مان ڪڏهن ڪڏهن حد اورانگهي ويندو آهيان. پر ساڳئي وقت مونکي اهو به نه وسارڻ گهرجي ته دنيا ۾ ڪي غيرتمند ۽ خوددار انسان به آهن. اهڙيون شخصيتون مونکي ڇڻ ڇماهيءَ ملنديون آهن. انهن سان منهن ڏيڻ ڏکيو ٿي پوي. اهڙن پيارن ۽ عزيزن جو تعداد اڄ ڪلهه جي دؤر ۾ گهٽ ٿي ملندو. "

" ڪلجڳ ۾ وڪارن کان پاڻ کي بچائي رکڻ به ته مشڪل ڪم آهي. خير انسان خطا جو گهر آهي. غلطي ٿي ٿي ويندي آهي. مون کان به هڪ نه به پر سوين ٿيون هونديون. مان به انسان آهيان ڪو فرشتو نه آهيان. "

" وينا، انهن غلطين ڪري تنهنجون ساهيڙيون اسٽيشن ڊائريڪٽر جي عهدن ۽ بي.بي.سي. تائين پهچي ويون پر تون اُتي جو اُتي رهجي وئين. "

" اگر هر ماڻهو بي.بي.سي. تي پهچي وڃي يا ٿي. وي. تي چهرو ڏيکاري ته "

" بلڪل صحيح آخر ريڊيو ڪيڏانهن ويندو ۽ وري سنڌي سروس جو ڇا ٿيندو؟ سنڌي ٻوليءَ جو ڇا ٿيندو. ائين نه ؟ "

" مان ائين ٿوريئي ٿي چوان ته سنڌي ٻوليءَ ۽ سنڌي سروس جي خدمت مان ئي ڪري رهي آهيان. اگر پنهنجي زبان، ٻولي يا فن سان ٻين ڪمن جي پيٽ ۾ وڌيڪ نپائي سگهجي ته ان ۾ ڏوهه ئي ڪهڙو آهي؟ "

" پنهنجي ٻوليءَ سان نپاڻ واري انهيءَ جنون ئي ته توکي پنهنجين انڪريمينٽس تان هٿ ڪڍڻ لاءِ مجبور ڪيو آهي. ڀلا توکي يونٽ جي مصروفيتن مان فرصت ملي ته تون ڀڄ ڊڪ ڪري پنهنجي ترقيءَ ۽ واڌاري لاءِ جاکوڙ ڪرين. "

" در اصل منهنجي آفيسرن مونکي ڏاڍو زور ڀريو منهنجي محنت ۽ شوق کي ڏسي منهنجي همت افزائي ڪئي. ٻئي ڪنهن هنڌ نوڪري ڪرڻ کان منع ڪئي. "

" جي توکي ايترو پائيندا آهن ته توکي ڊپارٽمينٽل پروموشن ۽ انڪريمينٽ به ضروري ڏياري "

" نه مان ان کان محروم رهيس. "

" ڇو؟ ان ڇو جو شايد تو وٽ جواب ڪونه هوندو. تنهنجو ڪو گادفادر ڪونه هوندو ۽ وڏي ڳالهه ته..... "

" مون پنهنجي آفيس جي ڪم ۾ ڪڏهن ڪا ڪوتاهي ڪانه ڪئي آهي. ڪي ته اڪيلي سر اهڙا پروگرام ڪيا آهن جو انهن جو رڪارڊ رهندو. "

" يعني ايماندار ۽ محنتڪش ملازم جيڪو پنهنجي حق جو معاوضو نه وٺي ڪري پاڻ کي صرف "وفادار" لقب ڏيارڻ تي راضي رهي ۽ واہ! واہ!! ٻڌي تسڪين ماڻي ۽ ڪم جي فڪر واري جنون ۾ مبتلا انسان کي مان "خودغرض" قرار ڏيندو آهيان. "

" خود غرض! پاڻ کي تڪليف ڏيئي ڪم ڪرڻ خود غرضي آهي. هيءُ ته "لڌ به ڏي ته لڏائي به". اُلٽو الزام - لڳي ٿو "چوڏس جو چنڊ" ڏنو اٿم. هڪ ٻئي مٿان الزام پيا لڳن. "

" جيستائين "خودي" "خودداري" جو دامن اوڙهيل رهندءُ،
تيستائين "چوڏس جي چند" واري سزا ملندي رهندءُ. "
" وويڪ کي وڏي زندگي گهارڻ نه صرف مشڪل پر محال
آهي. "

" ته پوءِ هر نئين صبح سان نون ڪلڪن جي آمد لاءِ تيار ٿي.

" پر صبح ڏلجي شام ۾ پير پائيندي رات جي اونداھيءَ ۾ به
ته غرق ٿيندو آھي. "

" وينا پر پر ان اونداھيءَ کان اڳ ۾ :

" اسين ان اڀلا تي رحم ڪائيندا آھيون

جا اڄ جي دؤر ۾ خودداريءَ جو پلانڊ پڪڙي

آدرشن جي وات وٺندي آھي.

اُن جي اچي جري پلانڊ کي

الزمان جا ڪلڪ لڳائي

ڪارو ڪندا آھيون

۽ منزل تي پهچڻ کان اڳ

ان کي راھ رباني اُماڻيندا آھيون

چو ته

" توکي ته هر ڳالھ ۾

" محترم مونکي هر ڳالھ ۾ حقيقت نگاري نظر اچي ٿي. مان

ان کي سڀوا جي پاونا چونڊس. بس! هاڻي ته خوش آھين. جيڪا

تنهنجي پيءُ ماءُ ۾ به آھي. "

" مان پنهنجي امڙ ابي جي ته جتيءَ ۾ به پير ڪونه سگھنديس.

پر اها ڳالھ صحيح آھي ته منهنجي پيءُ ماءُ غريبن جي خدمت، محتاجن

۽ بي مددگارن جي مدد ڪري سماج سڀوا ۽ نيڪ ڪمن ۾ پنهنجي

پوري زندگي صرف ڪئي. "

"جنهن جو نتيجو کين ضرور مليو هوندو."

"نتيجو؟"

"اڙي نتيجو نه ڦل چوان."

"ڦل !"

"ڦل به نه چوان ته پوءِ ان کي روارڊ جو لقب عطا ڪيان يا احترام ۽ مان سمان چوان. جيڪو تنهنجي ابي امڙ کي ضرور مليو هوندو."

"منهنجي امڙ ابي کي ڪهڙو روارڊ مليو. اُلتو هنن زندگيءَ جو وڏو عرصو پنهنجي ٻارن کان پري گذاريو پنهنجو وقت ٻين جي حوالي ڪيو. جڏهن ڏس ڪنهن نه ڪنهن ڪم سانگي گهر کان ٻاهر - تتيءَ تڏيءَ - مينهن جهڙ پيو ته ٻيو ٻاراماهي ڏڻ تي به پيا جن ڪنهن نه ڪنهن ڪم سانگي گهر کان ٻاهر گذاريو. اڄ تائين پڙدي پنيان ننڍڙي ڳوٺ ۾ گمناميءَ جي زندگي گهاري رهيا آهن. ڳوٺاڻي چون توهان جو ئي آسرو آهي ورهاڱي کان پوءِ به هندستان لڏي ڪونه اچي سگهيا."

"ڇو؟"

"پنهنجي جنم پوٽي ۽ ابن ڏاڏن جي پڪن پيرن ۾ ڪڙيون وجهي ڇڏين. نه ته ورهاڱي وقت لڏين ها ته هتي اسان سڀني جو سٺو آئينده ٿئي ها. 1947 ۾ اسان جو مامو ڪئسٽوڊين هو. انهن سنڌ جي ملڪيت جي عيوض دهليءَ جي پاش ڪالوني سندر ننگر ۾ پلاٽ ۽ جمنا پار زرعي زمينون وٺي ڏنيون. انهن جو هڪ فصل به ڪٽيائون. اڄ انهن جون قيمتون چوٽ چڙهيل آهن. ان کان علاوه حيدرآباد دکن جيڪو هن وقت آندڙ پرديش ۾ آهي، ان جي هڪ نواب سان ملڪيت جي مٿا سٿا جو سؤدو به پڪو ڪري ڏنائون. پر پيا جن انهيءَ جي باوجود سڀ ڪچ حاصل ڪرڻ کان پوءِ به ترڪ ڪري واپس شهدادڪوٽ هليا ويا."

" ڇو ؟ "

" هنن چيو سنڌ مان لڏ پلاڻ عارضي آهي. هرڪو واپس موٽي ايندو. نه صرف پاڻ رهيا پر پاڻ سان گڏ ٻين ڪيترن ڪٽنبن کي لڏڻ کان منع ڪيائون. "

" نيڪ ته ڪيائون هندوستان ويڃڻ مان ڪهڙو فائدو؟ دهليءَ جي مال ملڪيت ڇڏي پاڪستان پنهنجي خدمتن جو اجورو حاصل ڪرڻ لاءِ موٽي آيا هوندا ؟ "

" يعني "

" يعني! اهو ته تنهنجي پيءُ کي هندوستان نه ويڃڻ ۽ پنهنجن پکن سنڌ جي سرزمين سان پيار " جيگل سنڌ " کي سيني سان لڳائڻ جي عيوض روارڊ نه عطا ڪيو ويو. "

" روارڊ - ڪهڙو روارڊ؟ "

" 1965 جي هند - پاڪ جي جنگ ۾ ٽي مهينا سڪي سينٽر جيل جو اُماڻيو ويو. "

" اُها ته "

" اهو ئي نه - اُها ته احتياط واري نظربندي هئي. "

" بلڪل - اُن وقت گرم هوا هئي ماحول ۾ فرقي پرست زهر ڦهلائي رهيا هئا. هندن سان گڏ ڪيترا مسلمان به هئا ڪيترا سرحدي صوبي بلوچستان جا اڳواڻ به نظربند ڪيا ويا. اهو عمل، چند گندن ۽ سماج دشمن عناصرن ۽ فرقي وارانہ نفرت ڦهلائيندڙ تعصبين ۽ ديوانن جي شرارت، هو. "

" وينا ان ۾ سنڌي مسلمانن جو هٿ ڪونه هوندو؟ " مان ائين ته نه چونديس ته سنڌي مسلمان ڪونه هئا. ڪو طبقو ضرور شامل هو؟ "

"خير پوريءَ قوم کي تلاهي نهرائڻ غير مناسب ٿيندو. جنم پومي ۽ ٻوليءَ لاءِ پيار ته سڀ کان مٿي آهي. ڪن ۾ گهڻو ڪن ۾ ٿورو."

"انهيءَ ڪري ته مون توکي چيو ته مان الڳ الڳ روپن ۾ موجود آهيان."

"پنهنجي ٻوليءَ ۽ تهذيب سان پيار ڪا خودغرضي ٿيندي آهي؟"

"منهنجا معصوم سڄڻ توکي ڪيئن سمجهايان؟
"مونکي تنهنجي فلاسافي سمجهڻ جي ضرورت به نه آهي. اسان جي تهذيب قديم ۽ عظيم آهي. جتي سڀيتا جو سورج سڀ کان پهرين اُڀريو. اُن تي نه صرف اسان کي فخر ۽ ناز آهي پر پوري دنيا کي فخر ٿيڻ گهرجي. تواريخ نويس اُن کي نظرانداز نه ٿا ڪري سگهن. اُنهن کي سنڌ جو ذڪر ڪرڻو ئي پوندو."

ڪر ڪٿا لاهي، سڪ نه ستا ڪڏهين،
ڪاهوڙين آهي، اوسيئڙو ڪنهن پنڌ جو
(شاه)

"خير محترم ان ۾ تنهنجو ڏوه ڪونه آهي. ٻولي، تهذيب، قوم هڪ اهڙو نازڪ پهلو آهي، جنهن تي جذباتي ٿيڻ ڪو گناهه به نه آهي. پر ٻوليءَ جي آڙ وٺي پنهنجا مقصد حاصل ڪرڻ ته ڪو توهان کان....."

"ڇا چيو ته....."
"توهان جي جاتيءَ ڪيڏو نه ناءُ ڪمائيو آ - اڄ مرد مالدار ليکيا وڃن ٿا ۽ عورتون خوبصورت. توهان جو شمار ائڊوانس ۽ براد مائينڊڊ طبقي ۾ ڪيو ٿو وڃي."

"توهان ذات پات جي پيد پاءُ کي مٽائي ۽ ريتن رسمن جا ٻنڌن ٽوڙي ٻين جاتين کان گوءُ ڪڍي ويا آهيو اڄ چوڪرين بنگالي،

گجراتي، سک، عيسائي، پارسي، کشميري ۽ آفريقي ڪٽمبن جا ويڙا وسائيا آهن.

"اسان کي حالات مجبور ڪيو."

"توهان کي ته ورهاڱي جي واءِ ۽ حالت مجبور ڪيو پر سنڌ جو عورتون اڄ به پڙدي جي اوت ۽ تنگ نظريي جي ڪوٽن ۾ قيد آهن."

"اگر جديد ۽ زماني سارو وات ونون ٿا ته مهڻو ٿو ڏين اگر سنڌ جو پينر رواعتي راه اختيار ڪن ٿيون ته تنگ نظريي جي ڪوٽن جو قيدي قرار ڏين ٿو."

"نه صرف اهو پر مان اهو به چوندس ته سنڌ جا سنڌي مسلمان پنهنجي طرفان ورتل وات جي راه پلجي ويا آهن. توهان جي ايندڙ پيڙهي توهان کي ڪڏهن به معاف نه ڪندي جو توهين انهن کي اهڙي مجاهد ۾ ڌڪي رهيا آهيو جنهن پٺو مان نڪرڻ محال ٿيندو."

"نه - نه ائين نه ٿي سگهندو. زماني جي گردش ۽ وقت هر قوم تي آيو آهي. سنڌي قوم تي به وقت به وقت ڌارين جون يلگارون ٿينديون رهيون هيون. انهن مان اڳ ۾ به نڪري پار پئي آهي ۽ اڳتي به"

"آمين! توکي نا اُميد ۽ مايوس ڏسي مونکي افسوس ٿي رهيو آهي."

"افسوس نه ڪر پر ماضيءَ جي تواريخ جي ورقن کي ورائ - انهن ورقن ۾ انهن شهيدن جي لاهو، سان اٿاس لکيل آهي جن جي قربانين رنگ لاتو - شهيد مخدوم بلاول، هيمو، هوشو، مهاراجا ڏاهر، دوله دريا خان، دودو، شاه عنايت شهيد."

"پر عظيم ماضي انهن شهيدن جي تواريخ ۽ قربانين کي ڏسي خوش فهميءَ ۾ مبتلا رهڻ ڪٿان جو دستور آهي."

" في الحال ته اسان جي جاتيءَ تي راجا منسڪ جي راڻيءَ وانگر ڪلنڪ لڳل آهن. اهڙو ڪو مها - لڪشميءَ جو پرڪوپ ٿيو آهي. جتي وڃون ٿا لوڌجون ٿا. ڪڍو ڙي ڪڍو پر مها لڪشمي اهو ڏينهن ضرور آڻيندي ڪلنڪ لهندا ۽ هر ڪو جيءَ ۾ جاءِ ڏيندو. "

" مها لڪشمي اوهان تي ديا ڪري پر صرف تن جي پوڄا سان "

" صرف مان نه پر "

" پر منهنجي مراد ان طبقي سان آهي، جيڪو ٻوليءَ جي حفاظت ڪندڙ ۽ نام نهاد سماج سيوک طبقو آهي، توهان جي ٻوليءَ کي آڪسيجن تي جياريو پيو وڃي. ها زنده رکڻ لاءِ سنڌي ٻوليءَ کي غلط سئلينڊر مان آڪسيجن ڏني پئي وڃي. جا ڳالهه ڏسي مونکي بي حد افسوس ٿيندو آهي پر مان ڇا ٿو ڪري سگهان. مان ته هر انسان جي ڪنهن نه ڪنهن روپ ۾ مدد ڪندو آهيان. پر جڏهن توهان جي جاتيءَ جو اهو سرگرم طبقو پرچم بلند ڪندڙ سنڌيت جو علم بردار، منهنجو حد کان وڌيڪ سهارو وٺي پنهنجا مقصد بر ثواب ڪندو آهي ته ٿورو ڏک به ٿيندو آهي. وري ٻيءَ ساعت خيال ايندو آهي، اگر اهڙو طبقو منهنجو سهارو نه وٺي ته مان اڪيلو پئجي ويندس. "

" تنهنجي سھاري جي ضرورت نه آهي. "

" ڏاهي توکي ڀل نه هجي. پر انهن نام نهاد سماج جي نيڪيدارن کي ته آهي نه؟ جن جو اصول ڪن جو "ڏيڀ ڪن جو وات" جيڪي تهذيب ۽ ٻوليءَ لاءِ معصوم عوام کي گمراه ڪن ٿا. ان کي زنده رکڻ ۽ ٻوليءَ جي ترقيءَ ۽ واڌاري لاءِ ڪوڙو واعظ ڪن ٿا. جن جي ننڊ، صرف منچ جي ڪرسي وٺڻ، گڏجاڻين جي صدارت ڪرڻ لاءِ، قتل رهي ٿي. انعام اقرار وٺڻ ۽ ڪميشن کائڻ لاءِ منهنجو حد کان وڌيڪ سهارو وٺن ٿا اهي ان چوڻيءَ ۾ واھ جو استعمال ڪن ٿا "پائرن جو هڪڙو هٿ روٽيءَ ۾ ٻيو هٿ چوٽيءَ ۾." اهو صرف انعامن اقرارن

اعزازن ۽ ٻوليءَ تي کائڻ وقت ڪن ناز ٿا پر جڏهن ڪو خدا جو نڪ بندو ايمانداريءَ سان سڀني کي سڏ ڏئي ٿو ته پوءِ صرف "هٿ چوٽيءَ ئي چوٽيءَ ۾" جيستائين ويچاري جو تڏو نه ڪٽائين. انهن کي ڏينهن رات اُٿندي وهندي منهنجي ضرورت ٿئي ٿي. ها صرف منهنجي ۽ انهن جو رات ڏينهن هر گهڙيءَ هر پل مونکي ياد ڪرڻ بور ڪندو آهي ۽ ڪڏهن ڪڏهن ته پڇ ڊڪ ڪندي ڪمزوري به محسوس ڪندو آهيان ۽ منهنجي هاڪ ۽ ڏاک ايڏي ته وڏڻ لڳندي آهي جو "

" فڪر نه ڪر اهو وقت پري نه آهي جو تنهنجو اهو هاڪ ۽ ڏاک جو واريءَ وارو محل ڊهي پٽ پوندو. هيءَ ته سچ ۽ ڪوڙ جي جنگ آهي. توکي ۽ انهن چنڊ نام نهاد شخصيتن کي به جيڪي قوم ۽ جاتيءَ تي بدنما داغ آهن، مايوسي ۽ ناڪاميءَ سان منهن مقابل ٿيڻو پوندو. پڙدو فاش ٿيندو ۽ تنهنجو بد صورت چهرو بي نقاب ٿي ويندو. تون تنها رهجي ويندين تنهنجو دم گهٽجڻ "

" منهنجو دم ته پوءِ گهٽجندو پر في الحال پنهنجي ٻولي تفاضت ۽ تهذيب جي دشمني تنهنجي حالت مان ڏسي رهيو آهيان ڏس ڏس - تنهنجي "

" مون ۾ ڇا ڏسي رهيو آهين؟ "

" اهو ئي. "

" لڙڪ هڪڙو تنهنجي اک ۾

مون جو انين اٽڪيل ڏٺو

روئي ڏنر ان حال تي. "

" ڪٿي آ منهنجي اک ۾ لڙڪ؟ "

" ڪٿي، اک ۾ آلاڻ آ "

" نه نه شايد ڪجهه اک ۾ پئجي ويو هوندو. "

" مومل! اڪه ۾ ڪجهه به ڪونه چپيو آهي، پر جڏهن دل کي
ڏک لڳندو آهي ته ويچاري دل جو ساٿ اڪه پنهنجي آلاڻ سان ڏيندي
آهي پر ان لاءِ "

" توکي ته هر ڳالهه تي گمان ۽ شڪ رهي ٿو. اها عادت سٺي نه
آهي. "

" وينا اها ڳالهه مان توکي ان لاءِ چئي رهيو آهيان جو پنهنجي
ٻوليءَ ۽ تهذيب کي هٿان نڪرندي خوف وچان تواريخ جا ورق ورائڻ
۽ ليڪچر ڏيڻ به ته تو ئي شروع ڪيا آهن. صوفي شاعرن، شهيدن
جي تصنيفن، سوانح نگاري کي ور ور ڪري پڙهڻ شروع ڪيو
آئيئي. انهن دستاويزن جا ورق ورائڻ شروع ڪيا آئيئي. "

" دستاويز نه پر پر مقدس گرنٽ چئ. جنهن کي تون ليڪچر
چئي رهيو آهين، اهو ليڪچر نه بلڪه جذبا آهن. اهي نيڪ جذبا قلم
ذريعي اظهار جو روپ اختيار ڪن ٿا ۽ اهڙن جذبن جو هئڻ به لازمي
آهي. پنهنجي ٻوليءَ سان نپاڻ هر انسان جو اخلاقي فرض آهي. "

" تنهنجي جاتيءَ وارا ڪيتري حد تائين اخلاقي فرض ادا ڪري
رهيا آهن، اهو هڪ واريءَ تنهنجيءَ دل مان دانهن نڪرڻ مان معلوم
ٿيو. "

" ڪڏهن؟ ڪهڙي وقت مون کي ته ياد نه ٿو پوي. "

" جي توکي ياد نه ٿو پوي ته مان توکي ياد ڏياريان. لطيف
سيمينار دؤران پريشان ٿي ٿوئي ته پنهنجي دائري ۾ لکيو "

" ته "

" توهين سڀ ڄامڙا آهيو

قديم تهذيب ۽ عظيم سڀيتا کي به
ڄامڙو بڻائي ڇڏيو اٿو.
نه پاڻ ماڻهو ٿا نه ٻين کي ماڻڻ ڏيو ٿا.

خير اهو تمام نازڪ مسئلو آهي ان تي مان وڌيڪ بحث نه ٿو ڪرڻ چاهيان. "

" تون ته صرف هڪ پهلوءَ جو بيان ڪرين ٿو. هڪڙي طبقي جو تجربو بيان ڪرين ٿو. لطيف سيمينار دؤران ڪيترن سڏ ۾ سڏ ڏنو، انهن جو تون ذڪر ئي نه ٿو ڪرين. "

" ائين ته دنيا ۾ ڪئي نيڪ انسان اڃان به موجود آهن. توکي ۽ اهڙن نيڪ جذبن وارن هند ۽ سنڌ جي ماروئڙن ۽ جهانگيئڙن کي دعا ٿو ڪريان ته اوهين پنهنجي مقصد ۾ ڪامياب وڃو. "

آمين !

۽ جيڪي منهنجو سهارو وٺي پئسا ڏيئي طوفاني رفتار سان پنهنجون تصويرون ڇپائي ۽ سمنان ڪرائين ٿا انهن کي "

" انهن کي شڪست نصيب ٿئي. آمين ! "

" اڙي وينا منهنجي جملي پوري ڪرڻ کان اڳ توهي پنهنجي طرفان جملو پورو ڪيو. "

" مونکي ڄاڻ آهي ته تون انهن جي بچاءَ لاءِ ڪجهه نه ڪجهه آلتو سلتو اظهار ڪرين ها. انڪري مان اهڙي ڪابه ڳالهه ٻڌڻ لاءِ تيار نه آهيان. "

" چڱو تون ئي خوش ره منهنجون دعائون تو ساڻ آهن. "

الله !!

ڇا ٿيو ؟

" مري ويس. "

" چي ! چي !! ايترو جلد مرڻ جي ڳالهه نه ڪر. اهڙي نياڳي وائي نه ڪڍ. تنهنجي هٿ جي ليڪن ۾ تنهنجي عمر جي ليڪ تمام وڏي آهي. "

" مونکي نه ڪپي وڏي عمر - ننڍپڻ ۾ مونکي مرڻ کان ٻپ لڳندو هو. پر هاڻي نه - بلڪل نه - انسان رتيءَ راند مان نڪري وڃي.

الله ڙي منهنجي ڊيوٽيءَ جو تائيم ٿي ويو آهي. تون ته ڳالهين جو ڳوٺ آهين. پلجي ويس ته مون ڪنهن کي رڪارڊنگ لاءِ تائيم ڏنو آهي.

" گهر اندر داخل ٿيڻ وقت مون توکي چيو ڪين هو ته مان تنهنجو دوست آهيان. "

" چي - هل ڙي هل - تون ۽ منهنجو دوست پنهنجي "

" چئ نه - رڪجي ڇو وئينءَ. جملو پورو ڪر نه - دوستي ۽ وري تو جهڙي جنس سان يعني استحصال سان. ائين نه ؟ "

" توکي بار بار پنهنجي نالي ڳڻهڻ جي ضرورت نه آهي. "

" الڳ الڳ زبان ۾ جيڪي منهنجا ناءُ تو ٻڌايا 'وينو' آهي هڪ دفعو وري توکي ياد ڏياريندو وڃان ڪٿي پلجي نه وڃين. "

" منهنجو نالو تميز سان وٺ وينا شرنگي. 'وينو' چوڻ جو توکي ڪو حق نه آهي. مونکي تنهنجي نالن جي ڄاڻ آهي نه صرف مان ياد رکندس پر سڀني کي چيتاوڻي ڏينديس ته انهن ناون کان ڪنارو ڪن، exploitation استحصال، شوش پرماريت "

"

" بس بس مونکي ڊپ آهي ته ڪٿي آل انڊيا ريڊيو جي پرڏيهي نشريات تان نشر ٿيندڙ چوويهن (24) زبانن ۾ منهنجو نالو نه ڳڻهين. مونکي دوست نه ڪري پائنءَ پر عزيز ئي سهي "

" دماغي توازن ته نه بگڙجي ويو اٿيئي؟ "

" اگر ايڏو غصو ٿو لڳيئي ته عزيز نه سهي پر خير خواه ۽ سڄڻ سهي. "

" خير خواه ۽ سڄڻ وري تو جهڙا؟ مان! مان ته پنهنجن دشمنن کي به حدايت ڪنديس ته تنهنجي سائي کان به پري رهن. "

" في الحال سائي کان به پري رهڻ ته پري پر هن وقت تون منهنجي قريب آهين، بلڪل قريب. مون سان محو گفتگو - مون محسوس ڪيو ته دل جا حال اورڻ لاءِ ڪافي ڪوئجي وئي هئين. "

" مان ! ۽ توسان حال اوريان. ڪهڙي ڪتاب ۾ لکيل آهي "

" محترم تون مڃين نه مڃين پر تو دل کولي ڳالهيون ڪيون ۽ اهڙي ئي انداز سان ميزبان بڻجي مهمان نوازيءَ جو فرض ادا ڪر. "

" اڙي مهمان ته ڀاڳن وارن جي گهر ايندا آهن - ۽ وري سنڌ جي سر زمين جي ته مهمان نوازيءَ جي ته ساڪه ۽ هاڪ آهي ۽ پنهنجو پيٽ ڪٿي به مهمانن جو پيٽ پرين. پنهنجي آئينده جي ابن يعني ايندڙ پيڙهيءَ جي منهن مان گرھ کي مهمانن کي ڪارائتو تي سندرو ٻڌيو بيٺا آهن. "

" يعني ! "

" اهي ئي تنهنجي سنڌيءَ جا سپوت جن ڌارين کي پنهنجي هٿن سان سڀ ڪجهه ڪڍي ڏنو آهي. لطيف سائينءَ جي شعر جو اوهان واه جو استعمال ڪيو آهي. "

" سائينر سڌائين ڪرين مٿي سنڌ سڪار

دوست مٺا دلدار عالم سڀ آباد ڪرين. "

توهان عالم سڀ آباد ڪرين جي فڪر ۾ ايترو ته جڪڙجي ويا آهيو جو پوري عالم کي ڪري سنڌ ۾ اچي آباد ٿيڻ جي نيند ڏني اٿو. نه صرف ايترو پر توهان پنهنجي بي بها موڙي ڪراچيءَ کي پاڪستان جي گادي بڻائڻ جي رضاڪارانه آڇ ڪئي هئي. سرخرو ٿيڻ جو مزو ته اوهان ماڻيو وري هاڻي هاڻي ته ملڪي گاديءَ مان ڦري بس بين القوامي مرڪز بڻجي پئي آهي. ۽ توهين پنهنجي ئي گهر ۾ ڳولهي نه ٿا لڳجو.

واه! سائين واه!! ڇا ته توهان اُن بيت جي آخري ست جو استعمال ڪيو آهي.

"سائين منهنجا اچو" توهين اسان جي دين جا پاءُ آهيو. اچي سنڌ ۾ آباد ٿيو. جڏهن امڙ جي سيني تي ايڏو بوجه وڌو اٿو جو جيگل ويچاري پيڙا ۾ مبتلا آهي، پوءِ سڪار ڪٿان ٿيندو؟"

"ٿيندو ضرور ٿيندو. اميدون برثواب ٿينديون. خوشحاليءَ جو نئون سڄ ضرور اُڀرندو."

"نئون نياپو آيو راڻي ملان رات
لڏي سون لطيف ڇڻي ڪنا ڏاٽر ڏات
ڪهڙي پڇين ذات جي آڻيا سي اگهيا."
(شاه)

"آمين! وينا منهنجون نيڪ تمنائون توهان سان آهن. توکي ته زماني جي واءُ لڳي وئي آهي. تون مهمان نوازي ڪانه ڪندين. ۽ وري مان اهڙين فارمليٽيز ۾ يقين رکڻ ڪين. تون ڀل زحمت نه ڪر مان پاڻ ئي وڃي ٿو لاءِ چانه ٿو ٺاهي اچان جيستائين چانه تيار ڪريان تيستائين هان هيءُ پاڻيءَ جو گلاس ٺٺو ٿي لڳاءِ جو ڇپ خشڪ ٿي رهيا اٿئي."

"ڏس ڏس منهنجي قريب نه اچ خوام خواه منهنجو هٿ هلي ويندو."

"مونکي خبر آهي تنهنجو هٿ هلندو آهي ۽ زوردار نموني هلندو آهي. اها به ڄاڻ اٿم ته هڪ روڊ روميو جي چهري تي اهڙو زوردار هٿ هلائي جو جناب جي چهري تي نه صرف پنج ئي آڱريون ڄمي ويون پر سندس چهري تي موجود موهيڙن جي ڦاٽي پوڻ سان رت ۽ روڳ ڪري تنهنجو هٿ به خراب ٿي پيو هو. ۽ تون اُن ڏهاڙي ڏه پيرا هٿ Detol سان ڌوئا هئا."

" پوءِ ائين عورتن تي روڊ روميو فقرا ڇو ڪسيندا آهن؟ اڙي
..... اڙي اڙي شرمائجڻ جي ڪهڙي ڳالهه آهي. ڪاوڙ ۾ هت
ڪڄي ئي ويندو آهي. جيئن ٻئي پيري هڪ سڙڪ چاپ مجنوءَ کي
چماٽ هڻي چار ڏهاڙا بخار ۾ بستري داخل ڪيو. تئين جناب جي
سيني تي سر هڻي دل کي ڌڪ رسائي مٿي پهچائڻ جو پاپ پنهنجي
سر تي ڪٽڻ جو سندرو ٻڌو ۽ چڱو ٿيو اُن جناب راه رباني نه ورتي
نه ته بيلي تو لاءِ "

" پوءِ ائين عورتن تي اهي سڙڪ چاپ مجنو ڇو ٿا پنهنجي
عاشقي جملن سان وار ڪن. انهن کي شرم نه ٿو اچي. "
" پر هاڻي تنهنجو هت نه ٿو ڪڄي هاڻي تون ڏاڍي عقل واري
ٿي وئي آهين. هاڻي اهڙن ڪارنامن تي ڪٿي توسان "
" گذر ڊاڪ نه پڄي آڪي ٿو ڪٿا. "

" ها ها ها ها ها ها ها پهڪو سٺو ڏٺو
اٿيئي. اڄ ڪلهه تنهنجي هت نه هلڻ جو ڪو خاص سبب آهي ڇا؟ تو
ڇو بند ڪيو آهي. "

" ڇو جو هر مرد روڊ روميو ڪونه آهي. "

" ۽ هر مرد وشوامتر به ڪونه آهي. "

" ساڳيءَ طرح مرد ۽ عورت ٻنهي ۾ به طبقا آهن اهڙن مردن
سان ملجي جيڪي احترام ڪن، عورت جي عزت ڪن. "

" پر سماج. "

" سماج ته مردن جو جوڙيل آهي. اڄ جي عورت کي مختلف
ناون سان نوازيو پيو وڃي. پنهنجي آرزئن ۽ خواهشن جي چند لمحن
جي تسڪين لاءِ عورت کي نشانو بڻايو پيو وڃي. "

" پر پر "

" پر مون به انهن آرڙن ۽ ارمانن جي ٻرندڙ گلن کي عورت جي رواداريءَ سان بدصورت ۽ ناڪام بڻائڻ جو عزم ۽ عهد ڪيو آهي. "

" ڪٿي عورت جي احترام ۾ پيار ته سمائيل نه آهي. "

" الله ڙي ! تو ته منهنجو دماغ ڪاٽي ڇڏيو آهي. مان چوان ٿي منهنجي اکين اڳيان ٿري وڃ. "

" نيڪ آهي بابا ناراض نه ٿي. خوام خواه پنهنجو بلد پريشراهه نه ڪر. مان دعا ٿو گهران تنهنجو اهو احترام وارو جذبو پيار ۾ تبديل ٿئي ۽ ڪڏهن عشق ۾ مبتلا ٿين ۽ پيار ڪرين. "

" مون وٽ بيڪار ! ڳالهين لاءِ وقت ڪونه آهي. "

پيار ۽ بيڪار ! هن سنسار جو آڌار ئي پيار آهي. ڀڳوان شري ڪرشن جون ڳائڻون تو نه پڙهيون آهن ڇا؟ "

" پنهنجن خواهشن کي پورو ڪرڻ لاءِ ماڻهو ڀڳوان جو سهارو وٺن ٿا. "

" تو گيت گووند نه پڙهيو آ. "

" نه. "

" ڀلا ڪالي داس جو ميگه دوت. "

" نه. "

" ته مان توکي صلاح ڏيندس ته جڏهه ڏيو جو گيت گووند ۽ ڪاليداس جو ميگه دوت پڙهي ڏس. توکي پنهنجي ماضيءَ کي ڄاڻڻ گهرجي. ڌرم جي ڄاڻ هئڻ گهرجي. "

" مونکي انهن جي ڄاڻڻ جي ڪاٺي ضرورت نه آهي. مهرباني ڪري منهنجي اکين اڳيان ٿري وڃ. "

" وڃان ٿو - وڃان ٿو - منهنجي وڃڻ کان پوءِ نه پڇتائجانءِ. متان پوءِ ملال ڪرين، پوءِ افسوس ڪرين ۽ مونکي ياد ڪندي رهين، پڪاريندي رهين. اڄ موٽي اچ. مان توکي ڏاڍو ياد ٿي ڪريان. "

" وڃ ڙي وڃ تو جهڙا سوين ڏنا آهن. "

" تو سوين ڏنا هوندا پر پر منهنجي اهميت ئي ڪجهه ٻي آهي. ائين نه ٿئي ته وقت هٿان نڪري وڃي ۽ مان توکان ڪوهان پري هليو وڃان. تون منهنجي سھاري لاءِ تڙقندي رھين. "

" تڙق ۽ تو لاءِ؟ "

" بلڪل - ائين نه ٿئي جو منهنجي سھاري حاصل ڪرڻ لاءِ مونکي آزيون نيزاريون ڪرين ۽ "

" آزيون نيزاريون توکي؟ ان ڏهاڙي پرلئ اينيدي. "

" وينا مان توکي سڃاڻان. هڪ ته زمينداري خون، ٻيو ڳوٺاڻي، ٽيون اوچ خاندان يعني برهمڻ گهراڻي سان تعلق، چوٿون خودي ۽ خودداريءَ جو جذبو، غرور، غيرت ۽ جنون ٻيلي توکي مڃائڻ محال آهي. پر وري به مان تنهنجي مدد ڪرڻ لاءِ تيار رهندس خبر نه آهي ڇو تو لاءِ دل ۾ احساس ٿئي ٿو. سوچي وٺ - سوچي وٺ - وينا سوچي وٺ. اڄ گهران ڪيڏين ٿي پر اهو وقت پري نه آهي، جڏهن تون مونکي پنهنجو سونهون بڻائي منهنجو استعمال دل تي ڪندين، پر اُن وقت - ها اُن وقت تون اُن فن کان محروم رهندين. منهنجون آزيون نيزاريون ڪندين پر مان اُن بلنديءَ تي هوندس جنهن کي تو لاءِ ڇهڻ مشڪل ۽ محال هوندو. منزل پائڻ لاءِ تون لڙڪ لاڙيندين، پيڙا ۾ تڙقندي ۽ مان اُن "وقت" ۽ موقعي جيان آهيان جيڪو هڪ واري هٿان نڪري ويندو آهي ته وري واپس نه ايندو آهي. تون روئيندين، زار زار روئيندين. "

" روئندا منهنجا دشمن. مان چوان ٿي هتان نڪري وڃ. نڪرين ٿو يا نه؟ نه ته ڌڪا ڏيئي گهران ٻاهر ڪڍنديسان. "

" وينا ياد رک - مونکي اڄ واري ڏلت ياد رهندي. مان توکي تڙقائيندس، نيچو نوائيندس. مان اڄ سڄڻ سڄڻ بڻجي توکي صلاح ڏئي، خير خواه بڻجي دنياداري ۽ حالتن کان واقف ڪيو. دوست بڻجي

دوستيءَ جو هٿ وڌايو، تو اُن کي نڪرائي مونکي بي عزت ڪيو آهي. مان اها توهين (بي عزتي) هرگز نه وساري سگهندس، بلڪل نه.

" ڇڳو ڇڳو هاڻي جناب هتان نڪري وڃ. "

" وڃان ٿو، وڃان ٿو، در چو ٿي پڇين؟ ايڏو زوردار ڌماڪو ڪيو اٿئي جو منهنجو خوف وچان هيانءُ ڌري پيو آهي. محترم ڏاڍي گرم مزاج جي آهين. "

" نڪ آهي، نڪ آهي، اها پڻ پڻ وڃي ٻين جي اڳيان ڪر. "

- ويو مئو ماريو - چريو ڪٿان جو - خبر نه آهي ڪهڙا ڪهڙا جيو پڳوان پيدا ڪيا آهن. رڳو وتن گهرن ۾ جهيڙا وڇرائيندا. دليين ۾ وير ويڇا پيدا ڪندا. وتن ليون ٻوڙن سان ۽ ٻوڙا لئين سان وڇرائيندا. پڙ پڙ چيڻا جنگ مچاءِ - شانت من کي اچي نياڳي ٿپايو. "

آءُ ته پينر ڪله ڪريون. " اصل سيڙجي جهيڙي لاءِ سندرو ٻڌي گهرن ۾ گهڙي پون. ٻلي وانگر ست در جيستائين نه نوسين تيستائين ماني هضم نه ٿين، ڀل ته " پنيور کي باه لڳي " اهڙا حرفت باز خالق چو خلقيا آهن؟ "

(پڙاڏي جي گونج)

" هي هي سنسار هيءُ سرشتي هيءُ "

" هيءُ آواز هيءُ آواز ڪنهن جو آ..... ڪنهن جو آهيءُ آواز "

" هيءُ سنسار چڪر آ..... ها اهڙو چڪر جيڪو هر انسان کي گهيري ٿو چڪر آ "

"هي ڀڳوان! هيءُ آواز ڪٿان پيو اچي ڪير آهي
مونکي تنهنجي صورت ڇو نه ٿي ڏسڻ ۾ اچي چهرو نظر نٿو اچي
صرف آواز جي گونج تون تون ڪير آهين؟ سامهون ڇو نه ٿو
اچين؟ ڪهڙي ڪنڊ ۾ آهين؟ تنهنجو آواز پڙاڏو بڻجي گونججي
رهيو آهي. ٻڌائين ڇو نه ٿو، تون ڪير آهين؟

(پڙاڏو)

"هيءُ سنسار چڪر آ ها اهڙو چڪي جيستائين انسان
جيئرو آ ان ڄار ۾ ڦاسي ٿو ان چڪر جي مهاڄار ۾ وڪوڙجي ٿو
- ان مهاڄار کان مڪتي ملڻ مشڪل آ موهم، ماياءُ، واسنءَ، ساڌنءَ،
حوس ۽ هيچ جو مهاڄار ان مهاڄار جي دٻڻ مان نڪرڻ بدران
وڃي ٿو اندر پوندو سنساري مهاڄار جي پونئڙ ۾ غوطا کائيندي
به 'جيئڻ' ۽ 'حاصل' ڪرڻ لاءِ ڪناري جي پائڻ جي جستجو ڪري ٿو.
ان چڪر کان بچڻ مشڪل آ. "
"هي ڀڳوان ان کان مڪتي ڏيار. "

(پڙاڏو)

" ها ها ها ها ها ها ها ها ها ها ها ها
انسانن لاءِ ان مهاڄار مان مڪتي ڪٿي؟ "
"هي ڀڳوان هيءُ آواز ڪٿان پيو اچي منهنجي ڪنن جا
پڙاڏا ڦاٽي رهيا آهن هيءُ نغارن جا آواز هيءُ تجل ڏيندڙ
روشني ڪٿان داخل ٿي آهي؟ "
"هيءُ سنسار چڪر آ چڪر چڪر چڪر
جيستائين پراڻ آهن تيستائين ان سنساري مهاڄار ۾ ڦاٿل آ. توکي

شرير جي تياڳڻ سان ئي هن جنم مان ۽ وري نئون جنم نئين
جون. "

oklkaf1 th.kkZfu ;Fkk fogkj uokfu
x`g.kkfu ujksijkf.k A
uFkk `kjhjkf.k fogkj th.kkZU;U;fu
la;fr uokfu nsgh AA

" جهڙيءَ طرح پراڻا ڪپڙا لاهي نوان ڪپڙا ڪرڻ ۾ اچن ٿا،
تهڙيءَ طرح هي جيو آتما به هڪڙا جهونا شرير ڇڏي ٻين نون ۾ وڃي
ٿو. "

(شريمڊ پڳوت گيتا)

TkkrL; fg /kzq oks e`R;q /kzq oa
e`rL; pA
rLeknifjgk;sZFksZ u Roa
`kksfprqegZfl AA

" ڇاڪاڻ ته جو ڄائو آ سو نيٺ مرنڊو ۽ جو مئو آهي سو نئين
سر ڄمندو - تنهن ڪري تون اهڙيءَ اڻ ٿر وستوءَ جو شوڪ نه ڪر. "
هن سنسار ۾ جنم مرڻ جو چڪر هلندو رهندو. هڪڙا ڄمندا
ٻيا مرنڊا.

" مرڻ جيئن جو سنساري چڪر "

(شريمڊ پڳوت گيتا)

vFk pSua fuR;tkr fuR; ok e`re~ A
rFkkfi Roa egkokgks uSua
`kksfprqegZfl AA

" جيڪڏهن آتما هميشه مرنڊڙ ۽ ڄمندڙ به ڪٿي هجي، تڏهن
به ته اهڙي ويندڙ شيءِ جو ارمان نه ڪر. "

نه مڪتي..... نه مڪتي.....

" جا ڳالهه اصل چنڊا ڪرڻ جي لائق ئي نه آهي تنهنجي چنڊا
پيو ڪرين ۽ وري ڳالهيون پنڊتن جهڙيون پيو ڪرين پر خبر اٿيئي
پنڊت مرڻ جيئن جو شوڪ نه ڪندا آهن. "

“ From the unreal lead me to the real, from darkness lead me to the light
from death lead me to the immortality. ”

Upansehd

Gul Hayat Institute

Hindvasi 19th June 1988

ڪتابي سمالوچنا " هندواسي "

پڪا ۽ پنهور ڏني مون ڏينهن ٿيا

وينا شرنڱي (سفرنامو) ڇپائيندڙ : پرميلا پبليڪيشن 84 - C اندر
پوري، نئين دهلي - 12، صفحا 218، قيمت 55 روپيا.

وينا جو هيءُ سفرنامو پڙهندي الائي ڇو ڪرشن راهيءَ جو هيءُ
بيت من تي تري آيو:

جيڪي هت ڄميا، سي پي سنڌي سڏبا،
سنڌي ٿي به سنڌ ڪي، ڏسڻ کون سڪندا،
ڌارين وانگيان جڏهين، سنڌ وڃي ڏسندا،
ماڻهو ائين چوندا ته، سنڌي آيا سنڌ ڏسڻ.

وينا ڄاول سنڌ جي آهي، پر ويهارو سالن جي وطن کان وڇوڙي
بعد جڏهن سنڌ جي سفر تي ويئي آهي ته سندس منو وڳيانڪ حالت،
من جي آتروڀلا، انتظار پري لوڇ ۽ شين توڙي واقعن ڏانهن گهري
ممتا ۽ لالسا اها ٿي آهي، جيڪا اُن شخص ۾ ٿئي، جنهن ڄڻ سڀ
ڪجهه وڃايو هجي ۽ اوچتو اُن کي ڳولهن، ڏسڻ ۽ پائڻ جو وجهه مليو
هجي. وينا چاهيو آهي ته محدود ۽ ٿوري وقت ۾ سنڌ جي ماحول،
سنڌ جي شاهوڪار ورثي ۽ سنڌ جي روح کي جهٽي وٺي. سنڌ کي
Rediscover ڪري، چو ته هن کانپوءِ "الله" ڄاڻي ته ڇا ٿئي! اهڙي پيڙا
جو پڙاڏو سندس اکرن ۾ "..... سرحدن کي الڳ ڪندڙ اهو صليب
آهي، جنهن تي جسم ۽ روح لٽڪيل آهن - ٻي خبر نه آهي..... پر مرڻ
کانپوءِ اُن منظر کي سمائڻ لاءِ هيءُ اکيون اڌ ڪليون رهنديون."
هنيون منهنجو هت ٿيو، هت مٽي ۽ ماه.

وينا جيءُ ڪولي سنڌ جو سير ڪيو آهي. ائين چوڻ ته هن سڄي سنڌ جي مٽي ڇاڻي آهي، شايد وڏاءُ ٿئي پر يقين ڄاڻو ته سنڌ جي تهذيبي مرڪزن، اتهاسڪ هنڌن، خوبصورت آستانن ۽ محبوبڙن ماڻهن مان ڪو ورلي آهي، جنهن سان هوءَ نه ملي هجي يا نه ڏٺو هجي. لڳي ٿو ڪا پياس آهي، جنهن کي ٻجهائڻ لاءِ هوءَ سرگردان آهي. وقتي سڄ پڇ اڄ - بک جو اونو به نه رهيو اٿس. هن اڏيري لال جي جوتين وارو مندر به ڏٺو، جنهن کي هندو مسلم اڃا تائين پوڄين ٿا ته پٽ شاھ جو مقبرو به ڏٺو، جو اڄ به سنڌي تهذيب جو روشن منار آهي ۽ پوري سنڌ جي خلق کي سکون ٿو بخشي ۽ اخلاقي ٻل ٿو ڏئي. هن قرار ڏيندو مشاهدو ماڻيو، ته ڪينجهر ڍنڍ جي حسين منظر کي لهندڙ سڄ جي لالڻ ۾ ڏٺو. اها ڍنڍ جنهن کي شاھ لطيف، نوري ۽ ڄام تماچي جي قصي ۾ امر بڻائي ڇڏيو آهي. هوءَ مڪلي ٽڪريءَ تي به ويئي، جتي سنڌوءَ جي ماضيءَ جو اتهاس دفنايو پيو آهي ته پنيور جي کنڊهرن ۾ سسئي جي ورلاپ جا پڙاڏا به ٻڌائين. هن اروڙ جو اتهاسڪ قلعو ۽ مندر به ڏٺو جتي سنڌ جو آخرين راجا ڏاهر راج ڪندو هو. ساڌ بيلي جو دلفريب ديدار ته ڪيائين پر اتي ماني ۽ پاڻيءَ جو لطف به ماڻي آئي ۽ ٻيو به گهڻو ڏٺائين ۽ ماڻيائين.

سڄي سفرنامي ۾ استول منظر - ڪشيءَ کان وڌيڪ نازڪ ۽ اهم آهن انجا تاثرات جيڪي ليکڪا نهايت ئي سچائي سان چٽيا آهن ۽ سهڻيون تصويرون ٺاهي ورتيون آهن. اهي تصويرون ڪٿي دڪ ۽ درد جو احساس ٿيون ڏيارين، ڪٿي سوچ جي پرن تي ٿيون اڏائين. ڪٿي غصي ۽ ڏڪار جي ڌارا ۾ ٿيون وهائين ته ڪٿي موج ۽ مستيءَ جي عالم ۾ چڪي ٿيون وٺن. ڪي لمحا انتهائي دلفريب ته ڪي پيڙا ڏيندڙ.

وينا پهرين ڏينهن ئي شهداد ڪوٽ واري پنهنجي ويران گهر جو ورنن ڪندي، درد جي هڪ سوٽ جاڳائي آهي. ساڳي سوٽ هن

اظهار مان پڻ اُتي ٿي : " شڪارپوري ڪلفي نه کائي پڇتائڻ کان، کائي پڇتائڻ ڀلو ڀانئيم. " سنڌ يونيورسٽي (ڄامشورو) ۾ سنڌالاجي ڊپارٽمينٽ، جتي جڻ سنڌ جي تهذيب جو بيبها ۽ اُٿميو خزانو گڏ ڪيو پيو وڃي، اُتي پهچڻ سان وينا جو قد هر ڪيوليس جيڏو (جسماني نه، اخلاقي ۽ ذهني طور) ٿي ويو آهي. پنهنجي شاهوڪار ماضيءَ تي اٿاھ فخر ۽ ڳات اوچو - " اگر دنيا جي نگاه سنڌيت جي علامت عظيم اداري سنڌالاجي تي پوي ته انهن کي پنهنجو رخ ۽ رويو بدلائڻو پوندو. " ساڳيءَ طرح ڪلفتن ۽ هاکس بي جي شيل شغل ڪرڻ وقت ليڪڪا اهڙي سرور ۽ ڪيفيت ۾ آهي، جڻ سڌ ٻڌ وڃايل، يادگيرين جي ڪنجن جي ولر سان اڏمندڙ ۽ ٻيون خوبصورت چيزون آهن. مثال طور - " آءُ وات وڪيل " سڀني کي هن ننڍڙي نوٽ ۾ بند ڪرڻ ڏکيو آهي.

گرامر واري پهلوءَ کي پاسيرو رکي مان چونڊس ته ليڪڪا جي ٻولي ڏاڍي برجسٽي آهي ٻوليءَ تي قبضو اٿس. شهري ۽ ڳوٺاڻي ٻوليءَ جو سهڻو سنگم آهي، جنهن ۾ پنهنجي پونءَ جو سڳند ۽ ميناج آهي. ڪي ڪي مهاورا اهڙا به استعمال ٿي ڪري جيڪي رواجي استري ليڪڪا جي پهچ کان پري آهن. صرف ٿورا مثال : پيران پير، دستگير جي ڊوهي اٿو، هنن جو دين ايمان صرف ڌن دولت، نانوَ جي بک ۽ زن آهي، غيرت صرف مردن جي جاگير نه آهي، اک پٽڻ کان اڳ عورت جو سوڌو ڪيو ويندو آهي، ڏھ پيرا عشق جو اظهار ڪرڻ مردن جي جنم ڪنڊليءَ ۾ لڪيل آهي وغيره وغيره. باقي هڪ ڳالھ - هن سفرنامي ۾ شخص جي خالي خالي وجود جي پيڙا جو درد - انفرادي سطح کان اُپري گڏيل درد جو آڪار بڻجي پيو آهي. جيڪو به حساس دل پڙهندو، سو درد کي پنهنجو ئي سمجهندو.

ڪيرت ٻاٻاڻي

جهولي لعل ڪجهه تازا سنڌي ڪتاب

آي.جي. اٽمر

1 مئي 1989

"زندگي هڪ ناٽڪ" هڪ نئين ليکڪا ڪماري وينا شرنگيءَ جو آهي. خوشيءَ جي ڳالهه آهي جو هڪ ٻئي پٺيان نيون ليکڪائون اُسري رهيون آهن. وينا هڪ ٻئي پٺيان 4 سالن ۾ ٽي ڪتاب "ڪئن وساريان ويڙهيچن" "منهنجي پيشي جا گل و خار" "پڪا ۽ پنهار ڏني مون ڏينهن ٿيا"

لکي ڏاکڻي ڄمائي آهي. هي چوٿون ڪتاب سنڌي ساهت ۾ هڪ وڌيڪ اضافو آهي. هن نئين ليکڪا جي ٻولي به سليس ۽ وڻندڙ آهي جئن ڇهن ئي ڪهاڻين مان ظاهر آهي. وينا کي لکڻ لاءِ سماجي حقيقت نگاري ۽ سنڌيت جو مقصد آهي جو مهاڳ ۾ ٻڌايو اٿس. ڪهاڻين ۾ عورت جي خلطوميت، ورهاڱي جي درد ۽ اسانجي روحاني ۽ پنڌي ڪم ڪندڙن ۾ ڦهليل بهروپ جو چتر چٽيل آهي. خاص ڪري "زندگي هڪ ناٽڪ" "منهنجو وطن" "ڪي ڏر به اوڏا سپرين" ۽ "ستي ٿي سيڙائي، لنڊي ٿي لاڏ ڪري" ائڊار ڪهاڻيون آهن. پوئين ته بهترين سنڌي مذاقي ۽ طنزي ڪهاڻين مان هڪ آهي. اها سڀڪ ٻولي سڀاويڪ ڪردار نگاري ۽ حقيقي چترڪاري جو مٿر ميلاپ آهي جا ڪامياب ڪهاڻي ليکڪا ٿي سڌ ڪريس.

نئين ڪهاڻيڪار وينا ڪاميابيءَ ڏانهن وڌي وڌائي آهي.

“Sangat” quarterly by (SANA)

(Sindh Association of North America)

Keyan Visaryan Verichan

(Reminiscences)

Author - **Veena Shringi**

This is a 125 pages book written by a well known All India Sindhi Program Radio Announcer. Her language is everyday Sindhi used in Sind and does not contain Hindi or Sanskrit words usually in abundance in books written by Indian Sindhi writers. The book is about the events, experiences and accomplishments of the author who grew up in Shadadkoat, district Larkana in Sind. Her book has introduced a new and novel writing style which would undoubtedly command a distinguished place in Sindhi literature. She has written about life in the background of Hindu-Muslim common heritage, Simple lifestyle of Sindhis, combined family system, pure sentiments of Sindhi women, etc. Overall, this is a very good book and is recommended for reading by everybody.

Gul Hayat Institute

NEW DELHI : THE CITY MAGZINE : APRIL, 1988

Veena is proud of the Sindhi culture which dates back to Mohanjodaro. According to her, Sindhis in India have been scattered all over the country. Veena feels discouraged the way Sindhi literature gets a

poor response from Sindhis in New Delhi. With opportunities being very few, most Sindhi writers are sitting at home and appreciating their own works. She feels amazed the way Sindhi culture is prospering in a Pakistan, where people are very conscious of preserving Sindhi language and culture.

EVENING NEWS : THURSDAY DEC. 31ST 1987

VEENA SHRINGI FIGHTING FOR A CAUSE

After graduation. Veena took an appointment with All India Radio in the Sindhi Service of External Services Division, in 1976 where she is continuing as producer, Translator and Announcer of programmes in Sindhi. From her early days she took keen interest in Sindhi language and literature for which she was inspired by her Karachi-born talented mother Sati Gopi Krishan, a popular writer in Sindhi and renowned social worker of her times.

Veena has so far authored three books in Sindhi language. Her first book **“KIAN VISARYAN VERHEECHAN”** (Reminiscences of Sindh) was published in 1984 and won her an award from Union Ministry of Education. This book was later included in the exhibits of the recently held Indian Book Fair at Moscow. Her second work **“Mohinje Peshe-Ja-Gul Ain Khar”** was published in 1985 and received a wide acclaiming. The third book **“Pakha Ain Panwahaar Dithe Mun Deehan Thaiya”** (A Travelogue on Pakistan) has been published recently.

(*****)

EVENING NEWS, DEC. 31, 1987

Veena has so far authored four books. Her first book, KIAN VISARYAN VERHEECAN (Reminiscences of Sindh) was published in 1984 and won her an award from Union Ministry of Education.

SANGAT-QUARTERLY BY (SANA)

Her book (Kian Visaryan Verheecan) has introduced a new and novel writing style which would undoubtedly command a distinguished place in Sindhi literature.

NEW DELHI, THE CITY MAGAZINE, APRIL 1988

Veena is proud of the Sindhi culture which dates back to Mohanjodaro. She feels amazed the way Sindhi culture is prospering in Sindh where people are very conscious of preserving Sindhi language, and Culture.